

KULTÚRA

ROČNÍK XXIII. – č. 20

DVOJTÝŽDENNÍK ZÁVISLÝ OD ETIKY

2. DECEMBRA 2020

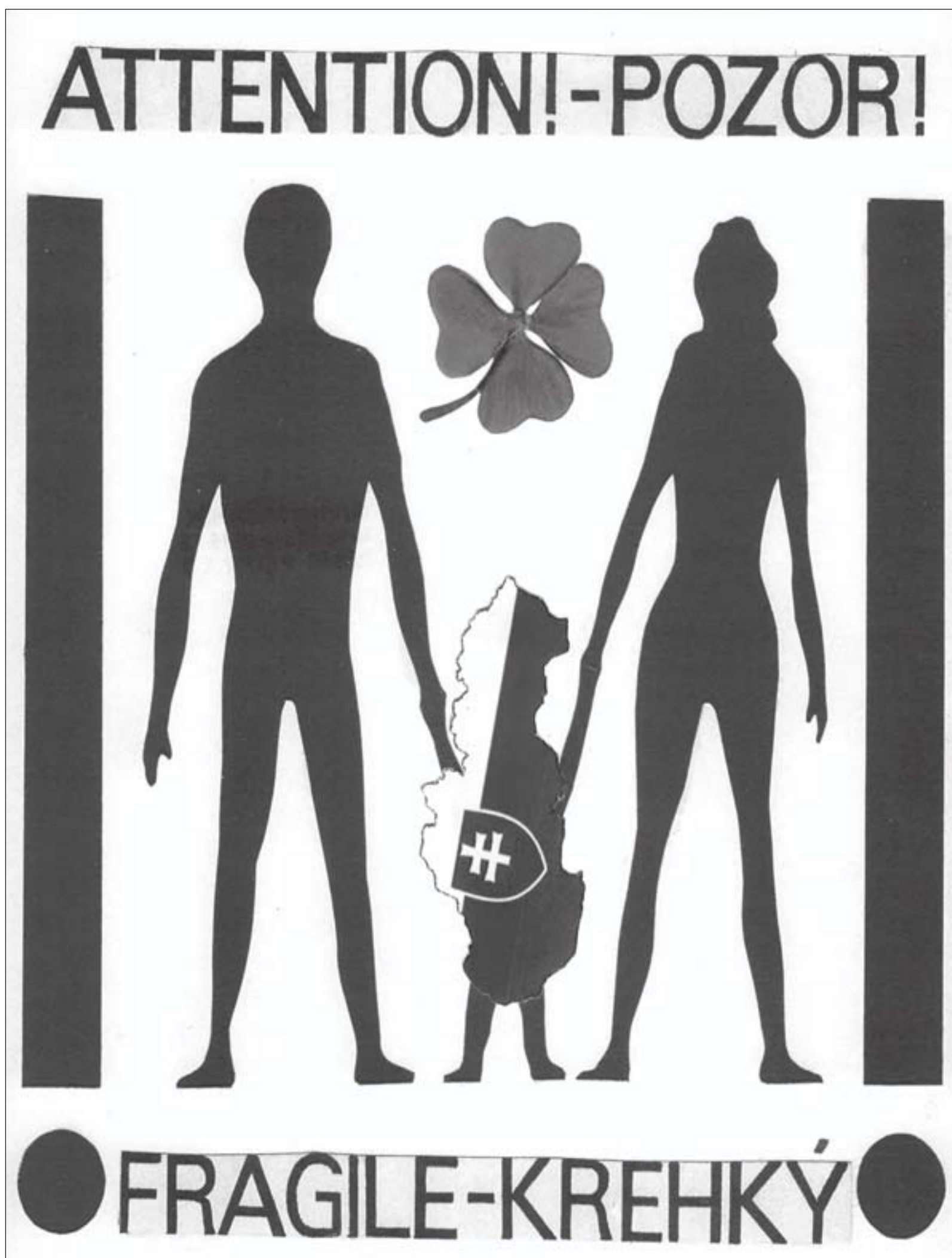
Vydáva FACTUM BONUM, s. r. o. • Šéfredaktor TEODOR KRÍŽKA • Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava • mobil: 0911 286 452 • e-mail: teodor.krizka@gmail.com • Cena 1,60 €

V poslednom období sme konfrontovaní s niečím nevidaným a tristným: človek je nútený chodiť s prekrytím tváre, ktorá je výrazom jeho jedinečnosti a neopakovateľnosti. Z druhej strany, akoby sa nám niekto vysmieval: naše dni sú sprevádzané novou televíznou nadnárodnou reality-show zábavného priemyslu Zlatá maska. Blasfémia zasiahla aj sakrálny priestor: kapucíni v Bratislave prekryli rúškom tvár Ukrižovaného. Na civilizačnom vrchole, na vrchole sociálneho blahobytu dochádza k takému stavu, že tvár nám na politické pokyny zahaľuje rúško – maska. Psychologický tlak maniackeho establishmentu nás núti hrať roly, v ktorých sa nepoznávame. V permanentnom zmätku a nepokoji šírených v masmediálnom „všehomíre“ umný človek pátra po príčine a hlbších súvislostiach tohto stavu.

Ako si máme udržať zdravý rozum a vieru? Ako ostať človekom a zachovať si vlastnú tvár?

Filozof Mikuláš Lokbowicz pri príležitosti udelenia čestného doktorátu na Karlovej univerzite pred vyše dvadsiatimi rokmi predniesol tieto slová: „V našom zmätenom čase sme ako vtáci, ktorí bez obtiaže lietajú v noci; vidia horizont, ktorý musia dosiahnuť, ale ťažšie vedú posúdiť krajinu, cez ktorú práve letia. Aby sme však rozpoznali svetlo na obzore, musíme mať určité zásadné presvedčenie; koniec-koncov je to iba náboženská viera, dôvera v bezprostrednú blízkosť tak vzdialeného absolútna, ktorá takéto presvedčenie môže ponúknuť.“ V Akatiste k Životodarnému Svätému Duchu vyznávame, že sme ako pútnici, ktorí v nočnom zmätku v lese zablúdili a vyčkávajú rannú zornicu, túžime po blahodarných lúčoch Božieho Ducha, aby sme nezahynuli, ale našli cestu večného života. Odpoveď hľadáme v starobydom veľkonočnom chválospeve Exultet: „Tá zornica, ktorá nikdy nezapadá, je tvoj Syn Ježiš Kristus.“ Obráťme k nemu svoju pozornosť.

Prv ako ukážem význam sily Kristovej tváre a načrtnem umenie nazerania na jeho obličaj, je potrebné urobiť exkurz o tom, kto je človek a čo znamená tvár.

(Pokračovanie na 4. strane)

Kresba: Andrej Mišánek

Prosíme autorov a čitateľov, aby vzali na vedomie, že sa zmenila poštová adresa redakcie. Je uvedená aj v záhlaví časopisu. Teda posielajte svoje články a postoje na e-mail:

teodor.krizka@gmail.com

Zároveň vás prosíme o porozumenie: od Nového roku bude cena jedného výtlačku **1,90 Eur** (21 čísel v roku)

Slušnosť a poslušnosť. Dve substantíva. Ich koreň je v slove sluch – v jednom z piatich ľudských zmyslov, ktoré sme dostali ZHORA. Avšak nie každý má všetky zmysly zdravé. Mať zdravé zmysly je veľký dar! Len si pripomeňme rozličné prípady. Doslova hrdinstvá i to, čo všetko s tým súvisí!

Zdravie po stránke telesnej, duševnej aj duchovnej je naozaj veľký dar, máme byť za čo Pánu Bohu vďační. Zdravie si preto treba

testovanie, či sme, alebo nie sme pozitívni na toto nové ochorenie práve v čase, keď mnohí nevedia, čo bude s nimi ďalej, ako sa pozviechajú po predošlom zásahu do ich životov! Ba dozvedáme sa, že sa to pripravovalo tajne. V demokracii. Dokonca vraj hlava SR o tom nevedela...

Slušnosť a poslušnosť.

O čo tu ide? Čo sa pripravuje? Čo sa vlastne hodlá testovať? Poslušnosť? Alebo slušnosť?

Sme takí bohatí, že si to môžeme

Testovanie

Krátke zamyslenie bežného smrteľníka

chrániť a vážiť! Ak ochorieme, treba sa nám liečiť. Ako? Každý pozná istú svoju hranicu, keď musí vyhľadať lekársku pomoc. Zatiaľ vieme, ako to u nás na Slovensku funguje, koľko financií sa na zdravotníctvo vynakladá. A koľko času, priestoru sa tejto problematike venuje nielen u nás, ale na celom svete s rozličným cieľom...

Navyše máme tu nový druh ochorenia. Pandémie. Liek, lieky ľudstvo hľadá. Testuje. To predsa takisto stojí ďalšie financie všetkých nás, celého ľudstva!

A tu sa nám na Slovensku ponúka

dovoliť za tejto situácie, pýta sa bežný smrteľník.

Zdravotníci však vedia svoje... Aj ostatní konkrétni zainteresovaní, ktorí neboli predtým ani načas, ani dostatočne, ani primerane ohodnotení, lebo niet financií nadostač. Tak ako to hospodárime? Zasa z „cudzieho“ krv netečie? Alebo ono staré: Kto neokrada štát, okrada svoju rodinu?

Pri zamyslení sa mimovoľne vynára otázka: Testuje sa slušnosť a poslušnosť pre budúcnosť...?

ANNA KRAJČEROVÁ

K pandémii zisku

O epidémii a tzv. pandémii Koronavírusu, alias COVID-19, sa už popísalo veľa. V tejto súvislosti som sa obzrela o 10 rokov dozadu, do rokov 2009 a 2010. V roku 1909 vypuklo šialenstvo a hystéria okolo tzv. prasacej chrípky. Dovolím si zacitovať z vtedajšieho článku z 1. júna 2009, preloženého z nemeckého originálu.

Citujem: Hystéria okolo prasacej chrípky, ktorú v súčasnosti sledujeme, je jednoducho neveriteľná...

Nie je jediný dôvod myslieť si, že táto chrípka je nebezpečnejšia, než ktorákoľvek iná, ktorá vypukne v priebehu roka. Média však svojim nevyváženým spravodajstvom vytvárajú kampaň, ktorá má zjavne dva ciele: spanikáriť ľudí a zvýšiť obrat farmaceutických spoločností.

Nepripomína nám to niečo?

Chcete dôkaz, že chamtivý farmaceutický priemysel zarába vďaka tejto panike veľa peňazí? Tak si pozrite prospekt firmy Chugai Pharmaceutical Co., Ltd. z roku 2008. Pod nadpisom „Výhľad 2009“ je okrem iného napísané: „V obchodnom roku 2009 očakávame zvýšenie celkových tržieb o 22,4% ...pre daný rok očakávame zvýšenie predaja TAMIFLU (očkovacia látka) o 531% ... Čo prosím?! Tamiflu o 531 percent?! Ako to vedia rok vopred? Sú jasnovidci?

Albo vytvorili sami problém (prasacia chrípka), aby mohli predávať riešenie (vakcínu Tamiflu). Takýto masívny nárast predaja určitého produktu nemožno predpovedať. Dá sa to iba v prípade, keď vedia niečo, čo ostatní nevedia. A skutočne, dopyt po očkovacej látke Tamiflu, vďaka panike, šíriacej médiami, nastal...

Ako ešte praktizujúca lekárka som sa zúčastnila odborného seminára imunológov, alergológov a iných lekárov na jar 2010. Samozrejme, seminár bol, ako všetky ostatné, sponzorovaný farmaceutickými firmami. Profesori a docenti srdcervúco rozprávali, v akých strašných mukách zomierajú ľudia chorí na prasaciu chrípku, dokonca zneužili aj vtedajšieho premiéra Fica a ministra zdravotníctva Rašiho, na predvolebnú kampaň proti nim (ja nie som ich volič), ale toto bolo nechutné. Rašiho nátlakom donútili nakúpiť očkovacie látky a dokonca sa verejne pred kamerami nechal zaočkovať. Premiér Fico odolal nátlaku a očkovať sa nedal. A to už bolo známe, že 6 zdravotných sestier vo Švédsku po styku s vakcínou zomrelo, a jeden lekár z Moravy náhodou zistil, že vakcíny sú infikované vírusom prasacej chrípky.

Ale toto sa úspešne podarilo utuľtať. Niektorí praktickí lekári sa s o-bavami pýtali, či majú ešte očkovať, tak im to bolo „odborníkmi“ kategoricky odporúčané, dokonca, že musia očkovať najmä tehotné ženy...

Keď som sa ozvala proti nemorálnosti nátlaku a spomenula som, že po zbrojárskom priemysle je najbohatší farmaceutický, a že to robia kvôli zisku, čelila som ohromnej kritike.

Už v septembri 2010 Dr. Joseph Mercola okrem iného napísal: „Netrvalo dlho, kým vyšla pravda na povrch - že prasacia chrípka nielen nebola tak nebezpečná, ako bežná chrípka, ale že bola oveľa menej nebezpečná. Tak či onak, vládne úrady naďalej bez zaváhania vyzývali ľudí, aby sa dali zaočkovať, a to navzdory faktu, že obyvatelia USA už boli vystavení prasacej chrípke H1N1 a majú voči nej určitú prirodzenú imunitu.“

Ale zatiaľ čo prasacia chrípka je pre väčšinu ľudí mierna, očkovacia látka proti nej spôsobila množstvo nežiadúcich účinkov ako u detí, tak i u dospelých.“

Tak toto sa stalo pred 10 rokmi. Podobnosť čisto náhodná?

Naozaj, o epidémii, resp. tzv. pandémii COVID 19, už bolo povedané i napísané dosť.

A väčšie množstvo skutočných odborníkov je proti hystérii a teroristickým opatreniam, ktoré vyvíja zločinec z Trnavy a jeho zločinecká vláda a komplici, nie takých úbohých „motivovaných“ - pozri smiešnu postavičku istého nemenovaného profesora a jeho čudnej univerzity, ktorý bol dokonca nedávno verejne vyznamenaný, a ďalších. Veď peniaze predsa nesmrdia.

V týchto dňoch čelíme vážnemu útoku, ale nie tak zo strany vírusu, ale skôr ľudí posadnutých chamtivosťou, túžbou po moci a totálnym ovládaním ľudstva.

Bohužiaľ, na tieto spomenuté choroby niet žiadneho lieku, iba ak vnútorná premena človeka a pochopenie, že šťastie a spokojný život neprináša služba zlu, (lebo platí: slúž čertu, peklom sa ti odmení).

Pomôže iba otvorenie srdca a mysle pre konanie dobra v službe ľudskému spoločenstvu.

Po mesiacoch služby jeho veličenstvu Covidu-19 sa jasne ukazuje, že je to veľmi plodný vládca, ktorému už predpovedajú hojné potomstvo: Covid 20, Covid 21 a nepochybne ešte veľa, veľa ďalších Covidov.

Entity, ktoré tento obludný, zločinecký príbeh vymysleli, aj ho zrealizujú. Nič ich nezastaví v páchaní zločinov proti ľudskosti. Podarilo sa im vystrašiť veľké množstvo ľudí, a dostať ich do svojich pazúrov. Teraz im už iba stačí zbierať plody svojich klamstiev, vydierania a ohrozenia životov bežných ľudí, vzali im nádej na obživu, prácu a existenciu a tak im priamo alebo nepriamo berú životy.

Cieľom týchto zločineckých, satanistických entít je vcelku jasný a čitateľný: ovládnuť ľudstvo a urobiť ich otrokmi pre seba, aby pracovali pre ich zločinecké blaho.

Keď ľudia budú bez odporu prijímať túto ich nepokrytú tyranii, ich osud bude spečatený. Ľudstvo sa musí narovnať a prestať veriť chronickým klamárom, podvodníkom, zlodejom a zločincem, lebo oni sú našimi vrahmi, lebo kradnú naše životy.

NATÁLIA GRAUSOVÁ

Prosba

k priaznivcom Kultúry

Najľahšia forma podpory nášho časopisu je predplatné, z ktorého príjem je predsa len o málo väčší ako zo stánkového predaja.

Predplatiť Kultúru si môžete jednoducho na e-maile: Ganisinova.Renata@slposta.sk

Nepoľavujte v ušľachtilom úsilí, prispejte na číslo účtu Kultúry v Slovenskej sporiteľni

IBAN

SK690900000000000170427664

Šéf ruskej tajnej služby Naryškin na medzinárodnej moskovskej bezpečnostnej konferencii uviedol: „Globálna spoločnosť nemôže prestať expandovať a umožniť pokles svojich ziskov. Radšej zničí medzinárodný právny systém a bezpečnostnú architektúru, ktoré sa pre ňu stali nerentabilné a nepohodlné.“ Na základe tohto pravdivého konštatovania je reset spoločnosti na jej ovládanie - v nových informačných, technických a sociálnych podmienkach - nevyhnutný. Takisto je nevyhnutný na ovládanie spoločenských nepokojov, ktoré automaticky vyplývajú z očakávaného zlyhania finančného systému a z následných krachov bánk, ktoré nie sú natoľko mocné a ktorých je väčšina. Tlačenie inflačných peňazí centrálnymi bankami je pyramídová hra, ktorá sa zákonite musí zrútiť. Víťazmi budú opäť najmocnejší bankári s emisnou kompetenciou, ktorých nikto nevidel, nie sú prítomní na obrazovkách mainstreamu, ani na volebných billboardoch. Nikto ich nevolil a ani voliť nemohol. Veď sponzori vo voľbách nekandidujú.

Treba si v prvom rade postaviť otázku, čo má riešiť Covid 19. Jeho úlohou je zmietať doterajší systém moci národných štátov destrukciou ich hospodárstiev, zmietať ich vlády, ktoré proglobalisticky, uniformne, poslušne realizujú tzv. protikoronové opatrenia v strachu, že by stratili politickú moc. Všetko pomocou absurdnej hry a teatrálného demagogického zápasu o humanitu a ochranu životov. Tá je modulovaná finančným systémom najmocnejších bánk, veľkých internetových, mediálnych a farmaceutických korporácií. Centrálnu úlohu zohrávajú banky s kompetenciou emisie peňazí pre financovanie a obhajobu svojich záujmov, bez ohľadu na dopady na obyvateľstvo. Peniaze ako produkt dôvery a nekonkrétnej ilúzie na nákup konkrétnych reálnych hodnôt a nákup manipulácie s masami. Občanovi bola ponúknutá ilúzia vlády demokracie, bez definície akej a pre koho. Definície ústavných zákonov vždy vychádzajú z preambuly, že moc pochádza od občana. V skutočnosti sa však s ním počíta a manipuluje len ako s biologickou masou alebo biorobotom, presne tak ako za fašistických (a komunistických - pozn. redakcie) diktatúr v 20. storočí.

Terajšie vlády dostávajú prostredníctvom propagandistickej mediálnej atmosféry centrálna doporučenia na realizáciu protikoronových opatrení. Vlády však budú zmetené v zápase o znovunadobudnutie slobody občana. Hovoria za to skúsenosti sociálneho programovania. Korporátne vlastníctvo médií zabezpečuje prenos požadovanej politickej objednávky jednotlivým vládam. Sebavedomie súčasných európskych vlád pri presadzovaní opatrení s porušovaním ústav a ľudských práv je postavený napodpore centrál EÚ. Vlády fungujú ako na povel v celej Európe. Karieristi a oportunisti v menších štátoch okamžite chápu, čo sa od nich vyžaduje. Nikto s nimi nemusí nič konzultovať, dokonca ani s nimi hovoriť. Bez zavedenia diktatúry však príkazy nedokážu zvládnuť a tak sa dostávajú do konfliktu s obyvateľstvom. Tzv. revolučné masy boli vždy použité len na reset spoločnosti v obchode s nádejou. Všetky zásadné politické zmeny boli ideologicky a organizačne formované ako ľudové hnutia. Masa vždy uverila vo svoju moc, ktorú síce skutočne vlastní, nedokáže ju však udržovať a spravovať. Niekedy ani len zopár dní. Vždy ju zorganizuje až finančný kapitál a jeho generáli. Samozrejme vo svoj prospech.

Globálny mocenský systém

vyžaduje globálne riešenia. Jeho súčasťou je aj globálne divadlo Corona. To neobchádza ani Ruskú federáciu. Je všade, kde dolár a euro má účasť na finančnej existencii. Rozhoduje ten, kto vlastní tlačiarne peňazí a ovláda médiá. Bol už najvyšší čas zasiahnuť, pretože internetová gramotnosť rastie, alternatíva silnie, ale nie je ešte dostatočne silná, aby štatisticky ovplyvnila politický volebný systém. Ešte stále platí – „veď to ukazovali v televízii - tak to musí byť pravda...“ Z tejto naivity sa spoločnosť zobúďza až pri prázdnom žalúdku a mocenskom terore. Masa nechápe postupné mechanizmy zavádzania diktatúry. V určitom bode jej rozvoja návrat späť už nie je možný. Vývoj nacistickej a komuni-

pozoruhodný. Celá argumentácia pána Matoviča spočíva v tvrdení, že Covid19 je potencionálne nebezpečný v zmysle biologickej destrukcie spoločnosti s masovou úmrtnosťou. Oporu nachádza v mediálnej medzinárodnej propagande. Keby sa dokázalo, že sa jedná o zneužitie jedného druhu korona vírusu na tvorbu existenčnej klímy strachu s mediálnou manipuláciou údajov o úmrtnosti a infekčnosti, celá konštrukcia sa zrúti ako domček z karát. V právnom štáte o tom rozhoduje súd. Medicínska obec má morálnu povinnosť a zodpovednosť postaviť sa proti takto tvorenej fašistickej diktatúre. Existenčné vydieranie a šírenie poplašných správ, s destrukciou hospodárskeho systému je ťažký zločin proti ľudskosti

litný charakter médií a trápnu diletantskú diskusiu tlačoviek na úrovni právnej a virologickej. Plošné antigénové testovanie Slovensko podľa vlády nevyhnutne potrebuje, „aby si občania mohli dopriať slobodu“, ktorú nelimitujú zákony štátu, ale pán Matovič s celou suitou. Majiteľom zdravého rozumu a nositeľom zodpovednosti je len Matovič - rozumní a zodpovední budete len vtedy, keď budete myslieť ako ja. Diskusné príspevky na sociálnych sieťach - podľa ktorých je pán Matovič sociopat, podliak, chrapúň, zločinec, človek s poruchami osobnosti s mesianistickým komplexom, želania obdarovať si Slovensko Vianocami bez Matoviča - musí demokracia tolerovať pri akej-

Vírus v službách politiky

stickej diktatúry 50-tych rokov to jasne dokazuje. K moci sa dostáva aj generácia, ktorá mechanizmy tvorby diktatúry už nechápe, pretože ju nezažila. Musí si preto dejiny zopakovať. V záujme diktatúry je nevyhnutné spoločnosť preformátovať. Novodobí zväzci zabezpečujú propagandisticky mediálnu klímu prostredníctvom privilegovaného prístupu do médií.

Divadlo Corona má dimenziu zdravotnícku, právnu a politickú. Zdravotnícku stránku určite nemožno podceňovať. Jej zneužitie však začína mať katastrofálne dôsledky. Zdravotnícka problematika by sa rýchlo prehodnotila po serióznej retrospektívnej odbornej analýze dokumentácie všetkých pacientov, ktorých zahrnuli do štatistiky úmrtnosti následkom Covidu-19. Zaujímavé sú predovšetkým mechanizmy začleňovania do skupiny obetí vírusu a definovanie, kto je vyliečený pacient. Tento proces by museli realizovať nezávislí klinickí pracovníci - anesteziológovia, internisti, chirurgovia a patológovia. Museli by aj prehodnotiť pitevné nálezy zosnulých (ak bola pitva vykonaná)... Reálny dôkaz kauzálnej súvislosti úmrtia na koronovú infekciu by bol najväčší prínos klinickej medicíny pre objektivizáciu dôsledkov koronovej infekcie na Slovensku. Existuje určite aj skupina pacientov, kde je jednoznačne zakategorizovanie problematické. Takúto skupinu je potrebné jasne zdefinovať. Taký je však charakter všetkých biologických vied. Porovnanie terajšej štatistiky úmrtnosti s úmrtnosťou na epidémie iných koronavírusov v posledných rokoch by bol určite informatívny prínos. Masové plošné testovanie nespoľahlivými testami, na základe výsledkov ktorého sa neústavným spôsobom zavádzajú opatrenia hrubo porušujúce ústavné a ľudské práva, je protiprávne. Nespoľahlivé testy nielenže nemôžu dať objektívny obraz o epidemiologickej situácii, ale na ich základe nemožno postaviť právnu zodpovednosť a právne sankcie. K tomu je však potrebná právna a sociálna inteligencia. Na úrovni vlády nemožno pripustiť jej absenciu, aj keď je to vysoko pravdepodobné. Mozgový trust - Matovič, Nad', Remišová, Mikulec, Krajčí, Heger, Krajniak je podľa mediálnej prezentácie skutočne

a som presvedčený, že jedného dňa zasadne aj medzinárodný trestný tribunál. Aj iné diktatúry 20. storočia - po svojom páde, mali s ním skúsenosti. Ide len o to, koľko obetí a ľudského utrpenia to bude stáť. Na dôsledky koronavírusových infekcií sa skutočne aj zomiera, to nikto nepopiera. Neexistuje doposiaľ ani kauzálna liečba. Existujú len niektoré odporúčenia pri šírení vírusu a podporná liečba pre možné prekonanie infekcie a liečba pridružených bakteriálnych infekcií. Socializácia spoločnosti má určite vplyv na šírenie nákazy. Táto skutočnosť sa však demagogicky zneužíva. Vírusy sa správajú prirodzene podľa epidemiologických princípov známych druhov koronavírusov. Spravidla sa na jeseň a na jar aktivujú. Obnovujú sa, mutujú a môžu meniť svoje vlastnosti. Ich sledovanie je úlohou virológov a epidemiológov. Sú súčasťou našej existencie aj vo svojich častokrát tragických dôsledkoch, s postihom predovšetkým osôb so zníženou imunitou.

Ak je výsledok rôznych druhov antigénových testov odlišný, je logické, že testovanie antigénovým testom je nespoľahlivé. Keď je antigénový test negatívny, neznamená to, že ste negatívny. Aj uznávaný, presnejší PCR test nemá absolútnu špecifitu len voči Covidu - 19. Nezástí, či je občan chorý, ale či niekedy prekoná koronovú infekciu. Protilátky sa vytvárajú aj na v minulosti prekonané ochorenia. Na základe takéhoto testovania sú oprávnené len odporúčania. Tento postoj nepredstavuje výzvu na pasivitu v hľadaní ciest medicíny, ako ich ovládnuť. V tom zápase však nemôžeme zničiť samých seba, celú spoločnosť, jej kultúru a tradície s patologicou spasiteľskou ambíciou moci... a ešte na tom trhnúť zopár miliónov... Imunitná prevencia očkováním - zatiaľ nie dostatočne preverená - prichádza do úvahy, nezaručuje však stabilitu vzhľadom na mutácie vírusov. Na politikou zmutovaný vírus však neexistuje žiadna terapia. Tu je k dispozícii len liečba právna a politická. Podľa Matoviča sú ústavné princípy a právny štát smiešne - veď ide o životy ľudí... Túto demagógiu toleruje aj občan, lebo nedokáže argumentačne odborne povaliť propagandistický tota-

kol'vej vláde, pokiaľ ide o osobný názor. Ten je garantovaný ústavou, bez ohľadu na skutočnosť, či je pravdivý. Pokiaľ nebude rešpektovaný - aj keď akokoľvek sporný - tak jedinou inštitúciou s demokratickými princípmi je potom len psychiatrické zariadenie. Diskusné príspevky sú platformou pre prezentáciu osobných názorov a vlastnej úrovne. Psychiatrický pacient a jeho osud je ekonomicky vždy menej zaujímavý. Zaujímavejším sa stáva jedine vtedy, keď tvorí alebo ohrozuje politickú moc. Politika a psychiatria vždy spolu úzko súviseli. Súvisí to asi s jej vymedzovaním hraníc medzi normou a patológiou správania. Budeme sa preto s fenoménom politizácie psychiatrie a naopak psychiatrizáciou politiky vždy stretávať. Je nápadné, že normovanie protiepidemiologických opatrení má viac - menej podobný charakter. Ich obsah akceptuje sporné odborné kritériá a zneužíva sa skutočnosť, že lekárska veda nemá uniformný charakter a využije sa preto len tá jej časť, ktorá politicky a ekonomicky vyhovuje. Poslúžia len vybrané lokálne, „predajné“ lekárske authority, ktoré sú schopné poprieť argumenty serióznych štúdií medzinárodného charakteru a ktoré predseda vlády označí za „jediný špičkový epidemiologický tím“. V laických podmienkach je argumentom pravdy lokálny titul a funkcia. Treba si uvedomiť, že aj uznávané odborné časopisy sú súčasťou hlavného prúdu. Publikuje sa aj to, čo kopíruje módné tendencie v medicínskom výskume a je aj v záujme zdravotníckeho priemyslu. Spoločenské znalosti v odborných kruhoch nie sú tiež zanedbateľné. Tieto časopisy sú argumentom pravdy a menejplatformou kontraverznosti odbornej diskusie. Niektoré nežiaduce štúdie jednoducho nepublikujú. Nie však pre ich odbornú a formálnu nevhodnosť, alepre ich závery.

Riešenia problémov s Covidom -19 v štáte je daná nielen úrovňou odborných poradcov a členov vlády, ale aj úrovňou jej komunikácie s občanom. Zloženie vlád je dané režimovými predpokladmi a mentalitou obyvateľstva. Výlučný, mocensko - organizačný, ústavné ukotvený princíp politickej strany ako jediného predpokladu pre vstup do parlamentu, neumožňuje adekvátnej-

ší výber. Za tridsať rokov existencie republiky sa striedajú pri moci prakticky stále tie isté tváre. Nové sa objavujú len na princípe marketingovej manipulácie masou, ktorej ponúkajú nádej, že s nimi bude lepšie... Realizáciu politiky nerobia politici, ale propagandistické médiá, ku ktorým patria aj verejnoprávne, a ktoré sú pod vplyvom kapitálových skupín. Stačí prehodnotiť úbohú úroveň väčšiny členov parlamentu, kde jediným argumentom je, že sme si ich sami zvolili... Absolútne absentuje individuálna úroveň jednotlivých členov parlamentu. Strany sa správajú ako mocenské záujmové tlupy pod vedením bossa, ktorých úspešnosť závisí od kapitálu, ktorý sa im podarí získať.

Vláda pána Matoviča je len prevajom právneho bezvedomia existenčne ubitého obyvateľstva, ktoré si nechá plošne v populácii špárať v nose nekompetentnými osobami a súhlasí s tým, aby školáčikov terorizovali nosením náhubkov a deštruovali vzdelávací systém mládeže. Stanicami pre „špáranie v nose“ sa majú stať aj kostoly a reštaurácie... Cena za takéto bezvedomie bude obrovská. Šírenie strachu má svoj mocenský politický význam. Vyhrážanie sa a sankcie voči „nerozumným“ a „nezodpovedným“ nie sú len problémom Slovenska, ale celej Európy.

Reset spoločnosti strachom, kde v kostoloch sa zakáže spievať... Čo teda čaká Európu, kde ochranu verejného zdravia presadzujú šialené vlády pomocou policajných provokátorov, gumových projektilov, slzného plynu a vodných diel... s ťažkoodencami a ostrou municiou v zálohe. Klímu strachu dopĺňajú v uliciach pobežujúci multi-kultúrni teroristi... Strach je predsa to, čo zabezpečí zmenu... Školstvo realizuje psychický teror na malých školákoch s vedomím, že chránime životy. Zvykať si treba od mladosti... keď nepoznajú iné, nebudú sa predsa iného domáhať. Ak im to nepovedia doma - v rodine, nebudú mať šancu sa niečo dozvedieť. Deti zomelie propaganda. Sebavedomie vlády pochádza len z prísľubu mocenskej ochrany centrál EÚ. Tieto vlády ešte netušia vratkosť podpory. Pojmy karantény, zákaz vychádzania alebo izolácia stratili svoj diferencovaný obsah. Štát vydáva certifikáty, ktoré sú právnym nezmyslom, vydávané nekompetentnými úradmi. Vláda, ktorá zradí právnosť, štátnosť a slobodu vždy zákonite padne. Štát bez práva nemá atribúty štátnosti, ale len povahu správneho revíru lokálnej mafie, hierarchicky podliehajúcej - vzhľadom na veľkosť a hospodársku suverenitu - nadštátnym štruktúram. Treba si však uvedomiť, že nacistická diktatúra trvala viac ako desaťročie a vystriedala ju komunistická, ktorá na Slovensku trvala 40 rokov. Vývoj diktatúry treba preto včas rozpoznať. Pocit bezpečnosti a sebavedomia dáva vláde na Slovensku pri takomto správaní celoeurópska uniformná mediálna propaganda a uniformné správanie vlád rozhodujúcich politických hráčov. Jej sebavedomie bude mať však len taký rozsah, aký mu poskytne štatistický občan štátu. Keď strach dominuje nad zákonnosťou, možno očakávať len tektonické, geopolitické a sociálne zlomy. Čo teda zvíťazí? Existenčný strach, alebo sloboda?... Aj za cenu obetí to bola vždy - SLOBODA ...

Epilóg:

“Chytrý princí, je venku tma?” - “To príjde na to... Tma jako v pytli to rozhodne není ...To u nás, když je tma ako v pytli, tak ji v těch pytlích hned vyvážíme. Někteří mocnáři za dobrou tmu dobře platí“. (J.Werich)

PETER POGÁDY

(Pokračovanie z 1. strany)

OSOBA ČLOVEKA – IKONA TROJICE

V čom spočíva veľkosť človeka?

Otcovia cirkvi sú v tomto zjedno: Človek je Boží obraz. Je stvorený na Boží obraz a Božiu podobu (Gn 1, 26 – 27). Toto je pravá „prirodzenosť“ človeka – prirodzenosť zbožstvenej bytosti. Boh je trojediný: on nie je večná samota, ale večná láska, láska, ktorá zakladá vzájomnosť troch osôb a je prvou príčinou a pôvodným základom celého bytia a každej formy života. Najkrajšiu výtvarnú podobu tohto tajomstva nám daroval Andrej Rubľov v XV. storočí, usudzuje aj Joseph Ratzinger v homílii na sviatok Sv. Trojice v katedrále Bayeux (2004). Táto Božia láska, obeta, sebažertva osôb Trojice predchádza samotné stvorenie, dodáva Pavel Evdokimov. Biblický plurál: „Urobme človeka“ je svedectvom tohto altruizmu Božích osôb. Pri tvorení človeka na svoj obraz a podobu, Boh Otec v láske Ducha pozerá na svojho Syna a podľa neho ako podľa predlohy tvorí človeka, muža a ženu. Náuka apoštola Pavla nám dáva nahliadnuť do tohto tajomstva: „Kristus je obraz neviditeľného Boha, prvorođený zo všetkého stvorenia“ (Kol 1,15).

Je nepopierateľnou zásluhou kresťanskej náuky, že dokázala rozlíšiť, kedy je človek osobou a kedy len individualitou. Až teológovia, hlavne kappadócki otcovia kresťanského staroveku: sv. Bazil Veľký a sv. Gregor Naziansky, dali osobe atribúty jedinečnosti a vzťahovosti. Tento koncept osoby sa vyvíjal ako súčasť teologickej rozpravy na kresťanskom Východe pri precizovaní pravovernej náuky o osobách svätej Trojice a ich vzájomnom vzťahu – pochádzaní jednotlivých osôb. Berďajev vo svojej znamenitej rozprave O otroctve a slobode človeka vystihol, že na rozpracovanie učenia o človeku ako osobe mala veľký význam náuka o osobách sv. Trojice: „Bolo by možné povedať, že toto pochopenie Boha ako osoby predchádzalo pochopeniu človeka ako osobnosti.“

Súčasný filozof Jan Sokol pri skúmaní človeka ako osoby kriticky poznamenal, že liberalistické koncepcie vlastne nedokážu zodpovedať kľúčovú otázku: „Kto je človek?“ Namiesto toho tu máme servirované zástupné odpovede: na človeka sa hľadí podľa Darwina ako na produkt prírodných síl, podľa Marxa ako na produkt spoločenských a nakoniec podľa Freuda ako na produkt nevedomých sexuálnych síl. A čo povedať o redukování osoby človeka na spotrebné, konzumné individuum blahobytnnej spoločnosti? „Pokrivené a nástrojové používanie Božieho obrazu je rovnako nebezpečné ako popieranie Boha, ktoré besnilo v ideológiách XX. storočia a v nasledujúcich totalitných režimoch, ktoré učinili zo sveta vyprahnutú púšť, vonku i vnútri, až v hĺbkach duše“, rezultuje Ratzinger. Nepokračujme to ďalej,

Sila Kristovej tváre

„Na Pána hľadajte a budete žiarit“

a tvár vám nesčervenie hanbou“ (Žalm 34, 6).

keď sebedomé bezbožnícke elity experimentujú v rámci neomaltuziánstva s človekom a ľudskou populáciou? Máme tu antropologický regres: vraciame sa k pôvodnému pohanskému chápaniu „osoby“ – „prosópon“, čo je divadelná maska v antike. Stávame sa tým, čo sme nútení hrať. Kdežto skutočná osoba sa rozvíja vo vzťahoch slobody a obetujúcej sa lásky. Napriek vzťahujúcejmu pesimizmu a strachu sme ešte obhajovať biblický antropocentrizmus a zvolať: „Čože je človek, že naň pamätáš, a syn človeka, že sa ho ujímaš?“ (Ž 8,5).

TVÁR – PRIENIK BOŽSKÉHO DO ĽUDSKÉHO

Tvár, obličaj je niečo, čím sa odlišuje ľudský rod od ostatnej živočíšnej ríše a zároveň je aj výsostným odlišovacím znakom v ľudskom rode. Nie nadarmo používame od nepamäti slogan „zachovať si vlastnú tvár“ či „stratiť tvár“, ktorý je univerzálny a zrozumiteľný aj nižšie mravne uvedomelým jedincom. Stratiť tvár znamená určiť stratiť vlastnú česť, spreneveriť sa svojej osobe. Hrdinovia politických procesov išli na smrť so vztýčenou a neraz aj odhalenou tvárou.

Duch, duša a telo človeka sú zjednocované práve v osobe a jej výraze – tvári. Pre Berďajeva nie je tvár v prvom rade výsledkom činnosti prírody, ale pôsobením duchovnej sily. Je výrazom neuchopiteľnosti a neopakovateľnosti osoby človeka, cez ňu poznávame nie telesný, ale duševný stav človeka. „Ľudská tvár je tým najúžasnejším, čo sa nachádza v tomto svete, skrze ňu presvítá iný svet. Tak vstupuje osobnosť do vývoja sveta.“

Tieto slová filozofa vychádzajú z poznania originálnej duchovnej koncepcie človeka a dejín spásy, kde je tvár výra-

zom opravdivého stretnutia človeka s človekom a Bohom. O Mojžišovi sa tvrdí, že on jediný tvárou tvár komunikoval s Jahvem ako priateľ s priateľom (Ex 33,11); zároveň Písmo trvá na transcendencii Boha: „Moju tvár nemôžeš vidieť, lebo niet človeka, ktorý by mňa videl a ostal nažive“ (Ex 33,20). Jeho tvár po stretnutí s Bohom natoľko bola jasná, že budila rešpekt v ľude (Ex 34,29n). V starozákonných žalmoch čítame, že človek túži vidieť svetlo Pánovej tváre, rozjasnená tvár Pána je znamením Božej priazne – lásky, odpustenia.

Prienik Božského do ľudského sveta je kvalitatívne nový v osobe Krista. „Slovo sa telom stalo, a prebývalo medzi nami“ (Jn1,14). Ten istý Ján Teológ pokračuje, že hoci Boha nikto nevidel, jednorodený Boh, ktorý je v lone Otca, ten o ňom priniesol zvesť (Jn 1,18). Na otázku apoštola Filipa: „Ukáž nám Otca?“, odpovedá: „Kto vidí mňa, vidí Otca“ (Jn 14,9), pretože jeho tvár je odlesk Božej slávy, výraz jeho podstaty (Hebr 1,3). Toto empirické poznanie Boha prostredníctvom Syna, mocou Ducha, ktorého Ježiš daroval cirkvi, je natoľko silné, že apoštol Pavol píše: „Zažiaril aj v našich srdciach na osvietenie poznania Božej slávy v tvári Ježiša Krista“ (2 Kor 4,6). Poznanie skutočne oslobodzuje a malo by sa v cirkvi odovzdávať.

Osvietenstvo a liberalizmus ruší organické väzby v horizontálnom smere: egoizmus a utilitarizmus predsa nepozná pojem blížny a ateizmus nepozná Boha. Celok je tvorený nie osobami, ale atomizovanými individuami. Človek ostal nakoniec sám. Toto najhlbšie rozdelenie ľudí sa odzrkadľuje práve v liberálnom individualizme (Berďajev: Zmysel histórie). Nedajme sa zmiast,

v novom nanútenom životnom štandarde – v prekrytí tváre nejde primárne o zdravotné hľadisko. Medicína, veda „unisono“ by už dávno vyslala jasný signál.

V prekrytí tváre, ktorá s'aby závoj tmy zahalila aj sociálny život, hľadajme aj niečo iné: vzburu voči Stvoriteľovi sofistickým spôsobom. Prekrytý je nos, do ktorého bol vdýchnutý dych života od Pána a človek sa stal živou bytosťou (Gn 2,7). Boží Duch nás drží pri živote (Ž 104, 29), preto má tretia Božská Osoba atribút: Pán a Oživovateľ. Prekryté sú ústa, ktoré sú výrazom Slova, ktoré bolo na počiatku u Boha a skrze neho povstal svet (Jn 1,1n). Ústa sú nástrojom viery a spásy (Rim 10,9). Je to rozbitie vzťahového princípu človeka vo vektore k Božským osobám a k ľudským

zdalo sa mi, že zakrývajú tváre. Raz pri nočnej modlitbe v kaplnke som zapálil jednu lampu pred Ikonou Krista väčšieho formátu. Jeho tvár sa zrazu rozžiarila natoľko, že som sa zľakol a cúvol som. Ocitol som sa pred jeho svätou tvárou a všetko som pochopil.

Aby sme neprepadli tlaku sveta a démonickej deštrukcii je nutné denne pozdvihnúť myseľ k Bohu. Modlitbou, meditáciou vytvárame puto s osobami sv. Trojice, vstupujeme do Trojičného diania. Modlitba nás formuje ako človeka božského. Ide tiež o úkon existenciálne-spirituálneho ponorenia sa do tajomstva božsko-ľudskej prirodzenosti Ježiša Krista.

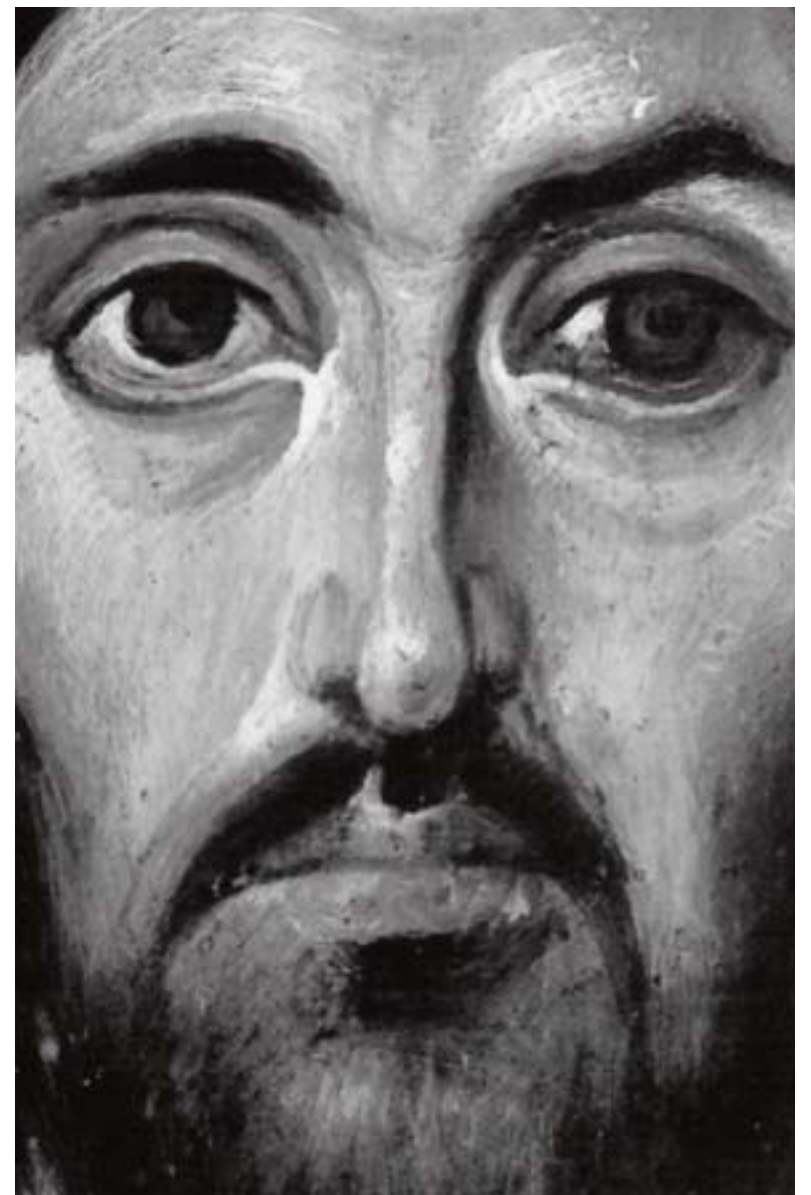
Najdôležitejšie je pre nás hľadiť do tváre nášho Pána a ikone – posvätnom obraze.

osobám. Je to finále závadového liberálneho procesu egoizmu a individualizmu: uzavretie individuality do jeho skupiny, v ktorej odviazaný od osobových väzieb je v hladomorni vlastného strachu a ničotných myšlienok.

IKONA – UPRETIE NAŠEJ MYSLE NA PÁNOVU TVÁR

Kedysi som nechápal, prečo v chrámoch a kaplnkách byzantského obradu sú pred ikonami Krista a Bohorodičky umiestnené lampy vo výške ich tváre,

Pánova tvár je omnoho viac než portrét. Jeho prítomnosť je v spoločensťve veriacich, ako nás učí záverečná definícia Druhého nicejského koncilu (787). Ikona teda nie je obyčajný náboženský obraz, akokoľvek umelcom precitovaný a dokonca aj povýšený, určený pre kultovú oblasť. Ten slúži veriacim len ako ilustrácia. Ikona berie svoje oprávnenie na základe vtelenia Logosu, druhej Božskej osoby. Posledný východný cirkevný otec sv. Ján Damašský prehlásil dávno pred zmieným koncilom: „Kedysi

bol bez tela a bez tvaru, a preto ho nebolo možné nijako zobrazit'. Ale dnes, keď sa Boh zjavil v tele a prebýval medzi ľuďmi, uctievam Stvoriteľa hmoty, ktorý skrze hmotu uskutočnil moju spásu.“ Ikona je tak pozvanie k počúvaniu a poslúchaniu Toho, ktorý je slovom Božím, má pedagogickú funkciu, pretože nás vedie k podstatnému: k Slovu, ktoré sa stalo telom, uvádza v intenciách cirkevného otca Egon Sendler. Nielen veľká lampáda chrámu, ale i malá sviečka v izbe pred ikonou nám osvieti tvár Krista.

KRISTOVA TRPIACA TVÁR

Tento z modlitby vychádzajúci pohľad do tváre Krista má dva duchovné deje: utrpenie a sláva. Viera je spojená s utrpením, ktoré vedie k sláve.

Najprv je to pohľad do tváre ukrižovaného Ježiša, keď jeho nevládne telo dali do náručia Matky. Týmto vnímame Krista, ktorý si pre naše hriechy nechal zmračiť svoju svätú tvár. Jednou z najkrajších ikon na túto tému je Snímanie z kríža Novgorodskej školy z XV. storočia. Božia Matka s nesmiernou nehou drží hlavu svojho Syna a má oči plné slz. Prítláča mu svoje ústa na tvár. Je to matkino lúčenie. Podobne dojímavá je freska v Macedónskom Nerezi z XII. storočia, ktorá patrí k najslávnejším pamiatkam ľudstva. Na tomto obraze bolesti a smrti maliar vďaka svojmu prenikavému

zmyslu pre zachytenie ľudskej povahy znázorňuje gesto a mimiku bolesti prekypujúcu nehou. Spája sa tu výraz ľudskej vznešenosti a duchovného námetu: Mária, poznačená hĺbkou bolesti, dvíha oči k Synovi, ktorého naposledy drží v rukách. Niet ľudským spôsobom hodnovernejšie zachytená táto dráma tváre Bohočloveka a tváre Bohorodičky. Podľa proroka Izaiáša Ježiš sa dostane až do takého stavu, že nebude mať podoby a výzoru, po ktorom by sme zatúžili (Iz 52,14; 53,2). Tvár si nezakryl pred potupou a slinou a bradu pred tými, ktorí ju trhali (Iz 50,6).

Kristova tvár bola nespočetnekrát v dejinách zmračená v ľuďoch v dôsledku vojen a násilí, chorôb i duševného utrpenia. Aj náš výzor je poznačený tieňom smrti v tejto snáď poslednej globálnej revolte voči Bohu a črtajúcej sa novej liberálno-komonistickej totality. Naša tvár nie je znehodnotená mučením a vojnou. Človek je povinne dištancovaný od blízkeho za asistencie súčasnej hromadnej indoktrinácie: „spolu to dokážeme“, „držme spolu“! V týchto našich tvárach sieme vidieť Ježišovu potupenú tvár – v tom je Ježiš s nami solidárny. V našej bezmocnosti a strachu. Smrteľná úzkosť Ježiša v záhrade Getsemani pred jeho zatknutím bola taká, že na jeho tvár vystúpil až krvavý pot. Podobne ako on, sme vedení na politické experimenty sťa ovce, ktoré one-

mejú pred strihačom (Iz 53,7). Môžeme vytvoriť jednotu nielen s tajomstvom Krista, ale so samotným Kristom.

Pri pohľade na naše zamaskované tváre nemali by sme prepadnúť tomu viditeľnému javu. Za maskami sieme objaviť a vidieť pravú podobu človeka, lež nie ako ateistickým humanizmom kreované individuum – „prosopon“, ale živú osobu stvorenú na Boží obraz a Božiu podobu. Aj ikona, pre racionalizmom zmoreného človeka, je deformovaný obraz. Len nábožné oko v ňom vidí vtelenú krásu a božskú podobu. Pri hľadení na Ukrižovaného nestáčí, keď vidíme veci len naturalisticky: tržné rany a podobu bez krásy. V tomto viditeľnom predstavení je treba vždy rozpoznať onú tvár a siluetu a ničím neporovnateľné znamenie, že Boh sa dáva vidieť. Nezmazateľné znamenie neviditeľného vo viditeľnom. Za prekrytými tvármi sieme vidieť obličaje bohoľudskej dôstojnosti človeka. To je krása človeka, ktorú sa len prechodne pokúsili narušiť nateraz mocní vysmievači Boha Stvoriteľa. Ich pokus o vytvorenie novej kreatúry – bez tváre nevyjde, lebo Boh sa vysmievať nedá (Gal 7,6).

KRISTOVA OSLÁVENÁ TVÁR

Evanjeliá nám hovoria o jednej mimoriadnej udalosti: Ježiš pred vystúpením do Jeruzalema, kde bude vydaný do rúk

bezbožnej nábožensko-politickej elite, ukazuje na okamih na vrchu Tábor svoju oslávenú bohoľudskú tvár kľúčovým svedkom. „Tam sa pred nimi premenil: tvár mu zažiarila sťa slnko a odev mu zbelel ako svetlo“ (Mt 17,2). Apoštoli boli natoľko zasiahnutí touto mocou Pánovej oslávenej tváre, že autor Druhého Petrovho listu so známym časovým odstupom píše, že nesledovali vymyslené bájky, keď boli svedkami tejto Táboreskej udalosti.

Cirkev oboch tradícií si uvedomuje toto mystérium, ktoré je „prototypom“ každej vnútornej skúsenosti opravdivého, premenou zmýšľania a skutkov obráteného človeka. Kresťan, v ktorom prebýva Duch svätý (1Kor 6,19), keď zhladal túto oslávenú tvár, zostáva týmto svetlom života a záchranu osvietený a pretvorený natrvalo a nie iba dočasne ako Mojžiš na hore Sinaj (2 Kor 3,7n). „A my všetci s odhalenou tvárou hľadáme ako v zrkadle na Pánovu slávu a Pánov Duch nás premieňa na taký istý, čoraz slávnejší obraz“ (2Kor 3,18). Kým popierači Boha majú zahalenú myseľ, aby im nesvietilo svetlo Evanjelia a Kristova sláva (2Kor 4,2), nás Božia sláva osvecuje v tvári Ježiša Krista (2Kor 4,6).

Kresťan, ktorý je premenený Duchom Kristovým, má preto istotu, že raz uzrie tvárou tvár toho, ktorého vidí teraz akoby v zrkadle (Mt 5,8), bude poznať Toho, ktorý nás sám pozná (1Kor

13,12). Z našej tváre zotrie každú slzu zármutku a utrpenia (Zjv 7,17; 21,4). Bude postavený trón Víťazného Baránka, budeme sa mu klaňať a pozeráť na jeho tvár (Zjv 22,3n). Druhý pohľad je do tváre osláveného Krista, sediaceho po Božej pravici, ktorému Boh Otec na konci dejín definitívne odovzdá moc, je triumfálnym pohľadom. Predtým, každá ľudská vláda bude položená ku Kristovým nohám (Ef 1,22; 1Kor 15,25n). Ikony Krista Pantokratára – vševládcu, sú vyjadrením tejto našej empirie viery a nádeje, ktorá nezahabuje, pretože láska Božia je rozliata v našich srdciach prostredníctvom Ducha Svätého. Príznačne slovami teológa Róberta Sarku: „Trinitárne poslanstvo tváre je v tom, že cez Syna možno vidieť Otca (Jn 12,9; 14,9). Syn sa stáva Bohom s ľudskou tvárou. Možno ho stretnúť uprostred dvoch – troch tvári, ktoré sa zišli v jeho mene, možno ho teda stretnúť vo vzťahoch. Pri stretnutí tváre s tvárou nastáva dialóg, ktorý patrí k prejavom Boha, pretože Boh nie je Monologos, ale Dialogos, pretože On je Láska.“

Pravá religiózna bytosť sa v tomto svete, ktorý má iné pravidlá ako sú Ježišove blahoslavenstvá, bude sa aj naďalej prejavovať paradoxne. Z takejto tváre vytryskuje útočný jas. Preto nosíme v sebe túžbu: „Príď a obnov v nás svoj zatemnený obraz“ (Akastik k Svätému Duchu: Ikos 9).

PETER GREČO

Sme občanmi Slovenskej republiky, ktorú sme pred tridsiatimi rokmi zakladali s nádejou, že budeme o svojom štáte rozhodovať zvrchovane sami, že vedenie nášho štátu bude konať tak, aby pre obyvateľov Slovenska zabezpečilo šťastný život. Zároveň sme boli presvedčení, že náš nový štát bude prínosom pri zachovávaní tradičných európskych hodnôt, predovšetkým ľudskosti.

Sme ľudia, ktorí odovzdali kus svojho života budovaniu tohto štátu a jeho inštitúcií v záujme budúcnosti svojich potomkov.

Sme rodičmi a prarodičmi synov a dcér, ktorým chceme zachovať Slovensko také, o akom sme snivali, demokratické, kresťanské a morálne.

V čase, keď sa pred našimi očami mení náš štát na policajný bez kúska solidarity s tými najodkázanejšími, keď sa u najvyšších predstaviteľov tohto štátu stráca akákoľvek úcta k ľuďom, morálke, ústave a zákonu, cítime povinnosť nemlčať a otvorene hovoriť.

Robíme tak preto, aby sme sa nemuseli hanbiť pred

Výzva hovorcov nespokojného Slovenska

históriou, najmä však, aby sme neboli nemými svedkami zotročovania nášho národa.

Dobre si uvedomujeme, že strašiac covid-19 je v podstate len politická pandémia, pomocou ktorej sa má preformátovať svet v neprospech malých a chudobných, a malé Slovensko je slabé na to, aby tomu zabránilo. Slovensko síce nemôže zmeniť celý svet, ale na svojom území jeho predstavitelia môžu konať tak, aby zmiernili škody a pripravili nás na prežitie v ťažkých časoch, ktoré nás čakajú.

Pred našimi očami, tak povediac v priamom prenose, sa však správajú naši najvyšší predstavitelia nemorálne a protizákonne. Neprijímajú

sa účinné opatrenia pomáhajúce ľuďom. Naša spoločnosť je intenzívne strašená a vystavená panikáreniu, ľudia umierajú na neliečené liečiteľné choroby, strácajú zamestnanie, upadá naše hospodárstvo. Tri milióny Slovákov pod hrozbou straty zamestnania prinútili na testovanie a možno „teto-vanie“ pod vedením armády, čo samo o sebe je nedemokratické a neprípustné. Slovensko je konaním vlády nespokojné a pobúrené.

Odmietame, aby naše Slovensko bolo na čele štátov, ktoré idú do písma naplniť apokalyptické slová Evanjelistu Jána o šelme, o označení ľudí a o tom, že „nik nemôže kupovať alebo predávať, iba ten, kto má znak“, preto sme sa rozhodli

vyjadriť svoje stanovisko v mene nespokojného a pobúreného Slovenska, čoby jeho hovorcovia.

Naša výzva je jednoduchá a jednoznačná: v súlade s Ústavou Slovenskej republiky, článkom 32, vyzývame národ na pokojný občiansky odpor. Nie, neberme do rúk nijaké zbrane, okrem tej najväčšej: neplňme nijaké príkazy zo strany vládnej moci, ktoré nie sú podložené ústavou a zákonmi, ignorujme všetko, čo siaha na naše práva, na našu dôstojnosť, zdravie a budúcnosť! Nedajme sa vystrašiť a ani zastrašiť, ale správajme sa ako hrdí potomkovia otcov, dedov a pradedov, ktorí odolali všetkým nástrahám našich neláhkých dejín! Tak nám Pánboh pomáha!

Na deň kráľa Svätopluka,
12. novembra 2020.

Za hovorcov nespokojného Slovenska (v abecednom poradí):

STANISLAV BAJANÍK, EMIL BEDNÁRIK, MIROSLAV BENKO, JOZEF DARMO, ANTON DRAGÚN, MILAN ĎURBIS, MIROSLAV FAKTOR, VLADO GREGOR, PAVOL HATALA, MIROSLAV HOLEČKO, ŠTEFAN HRUŠOVSKÝ, IVAN HUDEC, JANKA JAVOROVÁ, JURAJ JURČ, IGNÁC JURUŠ, MARIÁN KAPUSTA, MARTA KILIMAJEROVÁ, MARTIN KILIMAJER, FRANTIŠEK KOSORÍN, JÁN KOŠIAR, PETER KOZOLKA, TEODOR KRÍŽKA, LADISLAV LYSÁK, ARPÁD MATEJKA, PAVEL MIHALIČ, STANISLAVA MIKULÁŠOVÁ, JOZEF MIKUŠ, IVAN MRVA, VILIAM OBERHAUSER, LADISLAV OSTRÁK, IVAN OŽVALD, STANISLAV PÁNIS, VLASTA PINTEROVÁ, RAFAEL RAFAJ, FRANTIŠEK ROČEK, PETER SELECKÝ, MARIÁN SERVÁTKA, JOZEF SIVÁK, IVAN STANOVIČ, LUDMILA SVRČKOVÁ, JOZEF ŠIMONVIČ, VOJTECH TÓTH, MARIÁN TKÁČ, MILOSLAV VETRÍK, EVA ZELENAYOVÁ, RUDOLF ZELENAY, VILIAM ZOB.

V rokoch 1890-1920 nebolo v našom politickom živote a živoreni rázovitejšej a zaujímavejšej postavy, ako bol Ferdiš Juriga. Keď obrana slovenských národných záujmov a zápas o národné prežitie mali iba hrstku obeťavých bojovníkov, Ferdiš Juriga stál v prvej línii. Vedel oslovit' jednoduchých sedliakov, prihovorit' sa k vzdelancom, polemizovat' s opozíciou a neobjacna celit' protivníkom. Bol kňazom, politikom, publicistom, ale predovšetkým bojovníkom, ktorý s presvedčením a odhodlaním sa vedel postavil proti presile, aj keď vedel, že ho neočakáva víťazstvo, ale skôr pokorenie a žalár. Mal však jednu ľudskú chybu, ktorá sa mu nakoniec stala osudnou. Chýbala mu sebadisciplína. Novinár a spisovateľ Konštantín Čulen ho nazval „najnedisciplinovanejším politikom slovenských dejín.“

V týchto dňoch uplynulo 70 rokov od jeho smrti. To je vhodná príležitosť predstaviť tohto slovenského individualistu, ktorý v jednom období patril k najpopulárnejším slovenským politikom.

Narodil sa v Gbeloch, okres Skalica, dňa 12. októbra 1874. Pri krste mu dali meno Ferdinand, ale volali ho Ferdiš. Od detstva sa prejavoval ako veľmi šikovný a inteligentný chlapec. Už v ľudovej (dnes by sme povedali „základnej“) škole upútal na seba pozornosť. Jeho strýc, ostrihomský kanonik Ján Juriga (1806-1888), povedal rodičom: „Škoda takého múdreho žiačika na dedinskej škole. Ja sa postarám o neho na lepšom mieste v Ostrihome.“ A tak Ferdiš prežíval šesť rokov svojho detstva v Ostrihome. Stredoškolské štúdium začal v Skalici, odkiaľ sa po dvoch rokoch znovu vrátil do Ostrihomy a v štúdiách pokračoval ako alumnus malého seminára v Ostrihome. Po maturite (v roku 1891) študoval teológiu najprv v Ostrihome a neskôr na prestížnom teologickom učilišti Pazmaneum vo Viedni. V auguste 1897 bol vysvätený za kňaza.

S teologickým vzdelaním rástlo aj Jurigovo národné povedomie. Jeho pobyt vo Viedni prebudil v ňom zápal za sociálnu a politickú spravodlivosť. Chcel, aby Slováci a iné ukrivdené národnosti Habsburskej monarchie, mali tie isté práva a výsady, ako majú Nemci a Maďari. A tieto svoje názory premietal aj do svojho povolania, do kňazskej pastorácie.

Jeho kňazské pôsobenie sa začalo vo Veľkej Mane (dnes: Maňa), odkiaľ bol po roku poslaný do nemeckej farnosti Budaörsi neďaleko Budapešti, potom do Levíc v roku 1901 do Slovenského Medera (dnes: Palárikovo). Po necelých dvoch rokoch bol preložený do Blumentálskeho kostola v Bratislave (1902-1905) a vo februári 1905 bol konečne ustanovený za farára vo Vajnorochoch.

Alexander Mach takto charakterizuje Jurigove nábožensko-národné aktivity: „Ešte predtým, čo prišiel k nám (t. j. do Slovenského Medera, Machovho rodiska) kaplánoval v Mani, Budaörsi, v Leviciach a od nás odchádzal do bratislavského Blumentálu. Všade zanechal spolky priateľov a najmä odberateľov ľudových novín (skalických), neskoršie Slovenských ľudových novín (prešporských) a odkiaľ neodišiel úplne. U nás založil Spolok úverový, Spolok čitateľský, Spolok spevácky, Spolok mládenecký a založil aj Spolok strizlivosti... V našej prednej izbe visel jeho obraz medzi svätými obrazmi: Juriga vo vyšívanej košeli, v slovenskom kroji – ak sa nemýlim, vajnorskom – čierne bujné vlasy, celá tvár, celá postava, ešte i ruka za opaskom; celý obraz žije mi v pamäti nerozlučne spojený s mladými rokmi dedinského chlapca.“ (A. Mach, Z ďalekých ciest, Martin 2009, s. 288, 286).

Už ako kaplán v Prešporku Juriga začal uvažovať o vstupe do veľkej politiky a presadzovať slovenské požiadavky na parlamentnej pôde. Bolo to odvážne rozhodnutie s malým výhľadom na úspech. V Uhorsku sa síce konali parlamentné voľby, ale tie ku skutočným demokratickým

voľbám mali veľmi ďaleko. Volebný zákon v Uhorsku bol veľmi nedokonalý a diskriminačný. V r. 1914 volebné právo malo iba 7,1% občanov. Niektoré chudobné slovenské kraje nedosahovali ani tento nízky priemer: v Nitrianskej stolici pripadlo na 1000 občanov 53 voličov, v Trenčianskej iba 34! Volebné právo nemali ženy, vojaci, žandári ani občania, ktorých majetok alebo príjem neprevyšoval určitú hranicu. Tá bola relatívne vysoká, takže vylučovala robotníkov a malých i stredných roľníkov. Znalosť maďarčiny bola podmienkou zvolenia do parlamentu.

Uhorsko bolo rozdelené na 418 volebných okresov, z ktorých 84 sa nachádzalo na území Slovenska. Každý okres vyvolil do snemu jedného kandidáta. Za normálnych okolností by to bolo znamenalo, že v uhorskom sneme spomedzi 418

(Štubňa), Pavol Mudroň (Sučany) a na žiadosť amerických Slovákov, aby bol reprezentovaný aj slovenský Východ, Ivan Pivko (Giraltovce). Teda dohromady 17 slovenských kandidátov. Do parlamentu sa podarilo dostať siedmim: Ferdiš Juriga, Pavol Blaho, Ferko Skyčák, Milan Hodža, František Jehlička, Martin Kollár, Metod Bella. Bol to relatívne veľký úspech pretože nikdy predtým, ani potom, nemali Slováci v budapeštianskom parlamente početnejšie zastúpenie.

Jurigova predvolebná agitácia bola jednoduchá ale veľmi účinná. Nemohol si dovoliť kupovať voličov, ako vládni kandidáti, ani sľubovať materiálne odmeny a výhody. Mohol iba apelovať na ich sedliacky cit spravodlivosti a ich národnú hrdosť. Heslo „My nič nechceme, nemcom nám patrí“ oslovoval a presviedčal svojich rodákov, že ich hlas môže prispieť k pozdvihnutiu ľudu z jeho

sickej latinčine napísané utrpenie národnosti v Uhorsku... Mohli sme dostávať poštu bez cenzúry, iba to, čo sme my posielali sa cenzurovalo. Ale kto nechcel dať list na cenzúru, strážnik mu ho hodil v meste na poštu. Mohli sme čítať, čo sme chceli, mohli sme sa učiť, čo sme chceli, mohli sme si doniesť do väzenia aj vlastný nábytok. Niektorí tam mali celé knižnice. Nikdy a nikto sa neopovážal na niekoho z nás rukou siahnúť, ba ani surové slovo povedať. Tak sa zachádzalo za Franc Jozefa s politickými väzňami. Ale aj tak to bol trest, všetci sme strašne trpeli, lebo sme neboli slobodní ist' medzi ľuďmi a vrátiť im, čo sme dlhovali.“ (K. Čulen, Posledné posedenia, Martin 2004, s. 84).

V roku 1910 sa konali nové voľby, posledné v parlamentné voľby v Rakúsko-Uhorsku. Do týchto volieb kandidovalo deväť Slovákov:

„My nič nechceme, nemcom nám patrí!“

K 70. výročiu smrti Ferdiša Juriga

poslancov bude aspoň 50-60 slovenských „ablegátov“. Nikdy ich však nebolo viac ako sedem a častejšie ako nie, nebol tam ani jeden. Tieto tragické fakty sú tvrdou obžalobou uhorských volieb.

Voľby neboli tajné, ale verejné, t. j. volič musel verejne vyhlásiť pred popisovou komisiou, ktorému kandidátovi odovzdáva svoj hlas. Volebnú aparatúru (komisiu) vymenúvala stoličná vrchnosť. Táto komisia si počínala veľmi svojvoľne, napr. nepripúšťala slovenských voličov k voľbe, neuznala platnosť ich hlasu a využívala všelijaké iné nedovolené prostriedky na zvýhodnenie vládneho kandidáta. Len tak si možno vysvetliť, že od rakúsko-uhorského vyrovnania v roku 1867 - okrem volieb v 1906 - vždy vyšla z volieb víťazne vládna strana. To vysvetlí aj skutočnosť, že v parlamente vždy bolo 85-90 % poslancov maďarskej národnosti, hoci Maďari nepresahovali 50 % obyvateľstva.

Napriek týmto prekážkam Juriga sa rozhodol, že vo voľbách, ktoré sa budú konať v roku 1906, bude kandidovať za nedávno (v r. 1905) založenú Slovenskú ľudovú stranu.

Voľby prebiehali v máji 1906 a Slovenská ľudová strana postavila 13 kandidátov: Pavol Blaho (Moravský Sv. Ján), Juraj Čajda (Veľká Bytča), Milan Hodža (Kulpín), František Jehlička (Peziňok), Ferdiš Juriga (Stupava), Martin Kollár (Trnava), Július Markovič (Vrbovce), Ludovít Medvecký (Sliač), Jozef Minárik (Bánovce nad Bebravou), Augustín Ráth (Nová Baňa), Ferko Skyčák (Bobrov), Vavro Šrobár (Ružomberok) a Franko Veselovský (Senica). Slovenská národná strana kandidovala piatich: Metod Bella (Liptovský Sv. Mikuláš), Milan Harminec (Zvolen), Ján Mudroň

(Ružomberok), Metod M. Bella (Liptovský Sv. Mikuláš), Pavol Blaho (Moravský Sv. Ján), Ferdiš Juriga (Stupava), Milan Hodža (kandidoval v Senici i vo Vrbovci, ale pred voľbami obe kandidácie odvolal), Július Markovič (Nové Mesto nad V., ten tiež krátko pred voľbou sa vzdal kandidácie), Ludovít Okánik (Skalica) a Igor Štefánik (Tovarišovský okres v Báčke). Zvolení boli iba traja ľudáci: Blaho a Skyčák bez protikandidátov a Juriga, ktorý zvíťazil po urputnom boji v Stupave iba niekoľkými hlasmi. Na škodu slovenskej veci aj táto skromná parlamentná reprezentácia sa v januári 1914 zredukovala z troch poslancov na dvoch, keď z finančných dôvodov sa Ferko Skyčák vzdal mandátu.

Z víťazstva sa však dlho netešil. V novembri 1906 už stál pred súdom, obvinený pre „búrenie proti uhorským zákonom.“ Zazlievalo sa mu „buričstvo“ v článku „Ohrňme rukávy!“, kde žiada, aby vláda konečne uviedla do života zákon, ktorý národnostiam – teda i Slovákom – zaručuje určité práva a jazykovú slobodu v školstve a verejnej správe. V článku vyhlasuje: „Áno, ľud môj, budem ťa buriť proti krivde, za uhorský zákon!“ Túto vetu obžaloba preložila do maďarčiny ako: „Budem ťa buriť proti krivde vyplývajúcej z uhorského zákona!“ Na základe tohto obvinenia ho bratislavská porota odsúdila na dva roky väzenia a 1 200 korún pokuty. A tak od 7. mája 1907 do 20. februára 1908 poslanec Juriga nezasadal v budapeštianskom parlamente, ale sedel vo väznici vo Vacove.

Na svoje väzenie nespomínal po zlom. Chýbal mu styk s voličmi a možnosť bojovať za odstránenie krívd v parlamente, ale nesťažoval sa na podmienky v árešte. Tie boli relatívne znesiteľné. Na rozdiel od kriminálnikov a zločincov, v rakúsko-uhorskom väzení mali politickí väzni určité privilégia a výhody. Svojmu priateľovi Konštantínovi Čulenovi takto vykreslil svoje dojmy a zážitky z vacovskej väznice: „V našom vacovskom väzení najmenším pánom bol náš strážnik. Chodil nám aj po pivo, či víno, z mesta nosil obed tým, ktorým sa nechcelo jesť väzenskej stravy. V záhrade väznice sme usporiadali národnú oslavu sadenia lipy slobody, do ktorej koreňov sme dali v zapечатenej fľaši na pergamentev kla-

Michal Bajor (Ružomberok), Metod M. Bella (Liptovský Sv. Mikuláš), Pavol Blaho (Moravský Sv. Ján), Ferdiš Juriga (Stupava), Milan Hodža (kandidoval v Senici i vo Vrbovci, ale pred voľbami obe kandidácie odvolal), Július Markovič (Nové Mesto nad V., ten tiež krátko pred voľbou sa vzdal kandidácie), Ludovít Okánik (Skalica) a Igor Štefánik (Tovarišovský okres v Báčke). Zvolení boli iba traja ľudáci: Blaho a Skyčák bez protikandidátov a Juriga, ktorý zvíťazil po urputnom boji v Stupave iba niekoľkými hlasmi. Na škodu slovenskej veci aj táto skromná parlamentná reprezentácia sa v januári 1914 zredukovala z troch poslancov na dvoch, keď z finančných dôvodov sa Ferko Skyčák vzdal mandátu.

Ako je známe, v júli 1914 vypukla prvá svetová vojna, ktorá zmenila beh histórie, znamenala zánik a rozklad Habsburskej monarchie. Utláčané národnosti využili túto príležitosť, aby uplatnili samourčovací právo a zbavili politického poddanstva. Pri tejto revolučnej zmene pripadlo Jurigovi zohrať najdôležitejšiu úlohu svojho politického života.

Na začiatku vojny Slováci pod Tatrami bez protestov poslúchali úradné nariadenia. Vojaci poslušne rukovali a vodcovia národa sa jednoznačne vyslovovali za zachovanie monarchie. V Národných novinách (zo 6. augusta 1914) Národná strana takto osvedčovala svoju lojalitu: „Nám záleží na tom, aby naša vlasť a naša monarchia v svojej celistvosti bola udržaná, vojnu nastávajúcou nijakej ujmy neutrpela a z nej víťazne vyšla. Za to sa zasadíme až po tie hrdlá a statky.“

Iba v poslednom roku vojny sa začínajú prejavovať hlasy za odpútanie od Budapešti. Prvý a naj-

zreteľnejší prejav v tomto zmysle odznel na stretnutí 25 vedúcich národných pracovníkov, ktoré sa konalo v Turčianskom Sv. Martine 24. mája 1918. Tu vystupuje na scénu Andrej Hlinka v svojej typickej póze nebojácneho muža činov. Váhajúcich a nespemných politikov burcoval slovami: "Tu je doba činov. Treba sa nám určite vysloviť, či pôjdeme aj naďalej s Maďarmi, alebo s Čechmi. Neobchádzajme túto otázku, povedzme otvorene, že sme za orientáciu československú. Tisícročné manželstvo s Maďarmi sa nevydarilo. Musíme sa rozísť."

Hlinkov návrh bol zároveň impulzom na vytvorenie celonárodnej politickej organizácie, v mene ktorej by sa mali viesť akcie na uskutočnenie tohto cieľa. V septembri 1918 sa zrodil plán nazvaný Slovenskej národnej rady. V pôvodnom návrhu sa počítalo, že bude pozostávať z 12 členov výboru: 4 národnári, 4 ľudáci, 2 sociálni demokrati a 2 nestraniči.

K voľbe výboru však nedošlo. Udalosti sa rútili takým rýchlym tempom, že naši národní predstavitelia nevládali s nimi držať krok. Kritické historické dni ich zastihli bez jednotnej politickej organizácie.

Bolo treba improvizovať a v tom bol Juriga skutočný majster. Vedomý si toho, že on, ako jediný slovenský poslanec v budapeštianskom parlamente (Ferko Skyčák sa vzdal poslanskeho mandátu ešte pred vojnou a Pavol Blaho hneď na začiatku vojny, keď musel narukovať ako vojenský lekár), je najvyšší politický predstaviteľ na Slovensku, konal sebaavedome a odvážne.

Na svojom poslednom zasadaní, dňa 16. októbra 1918 budapeštiansky parlament vyhlásil osamostatnenie Uhorska od Rakúska. Nasledujúci deň, 17. októbra, prehovoril v parlamente Štefan Tisza, ktorý svoju reč začal slovami: "Vojna je prehratá..." Nasledovala búrlivá debata, ktorá sa niesla v duchu nenarušiteľnej integrity historického územia Uhorska. V priebehu debaty prehovoril aj gróf Albert Ápponyi (18. októbra): "V rámci národnej jednoty Uhorska sme ochotní úprimne vyhovieť oprávneným žiadostiam národnosti, ale dohoda, ktorá ba oslabila územnú integritu alebo národnú jednotu Uhorska je neprijateľná... Jednota Uhorska a integrita jeho územia sú príkazmi, ktoré budú platiť, kým bude žiť čo len jeden Maďar."

Do tejto atmosféry zatvrdlosti, slepoty a neochoty priznať vlastné chyby zaznel dňa 19. októbra prejav poslanca Slovenskej ľudovej strany Ferdiša Jurigu. Hovoril v mene Slovenskej národnej rady. Aj keď organizácia de jure nejestvovala, Juriga vysvetľoval svoje poverenie poukazom, že „žila v srdciach ľudu“. A tak v mene Slovenskej národnej rady a s odvolaním na samourčovací právo národov, Juriga deklaroval: "Nateraz mimo Slovenskej národnej rady nikto nemôže byť oprávnený, aby vo veciach týkajúcich sa politického položenia slovenského národa, o ňom a bez neho rokoval, prípadne proti nemu rozhodoval... Všetky uznesenie, alebo vyrozsudenia, ktoré by sa zrodili bez pričinenia zhromaždenia slovenského národa, alebo z jeho stredy vyslaného orgánu, Slovenskej národnej rady, týmto vyhlasujeme za neplatné a pre slovenský národ nezáväznú... My stojíme stále pevne ako múry hradné. Žiadame samourčovací právo na život a na

smrť. S ním žijeme a s ním aj mrieme!"

Toto bola Jurigova hviezdna chvíľa; najdramatickejší moment jeho života, ktorým sa natrvalo zapísal do histórie svojho národa.

Juriga vo svojej reči nemohol otvorene hovoriť o odtrhnutí Slovenska od Uhorska a o spojení s Čechmi. Ale dôraz na samourčovací právo implicitne sa dotýkal týchto skutočností. Jurigovi odpovedal dňa 22. októbra Štefan Tisza (21. októbra bola nedeľa a v pondelok snem nezasadal). V odpovedi veľmi vášnivo polemizoval aj s tým, čo Juriga nespomínal. Česko-slovenský štát nazval "fantasmagóriou" a o Slovákoch hovoril ako o "našich slovenských bratoch", ktorí vraj "sú v prevažnej väčšine úplne verní a spokojní občania maďarského národného štátu... Slováci môžu stáť i na svojom národnom stanovisku, môžu predložiť požiadavky v mene Slovákov na území Uhorska a vyjde sa im v ústrety s najväčšou blahosklonnosťou. Slováci sa nechcú spájať s Čechmi, ktorých konanie veľká väčšina Slovákov v zime 1914-15 s najväčším rozhorčením odsúdila a ktorí trýznili slovenských vojenských zajatcov. Naši slovenskí spoluobčania odmietajú akékoľvek spojenie s týmito Čechmi."

Ale tento vábivý hlas už nikto na Slovensku nechcel ani počuť. Slováci sa rozhodli ísť vlastnou cestou. Národné noviny prinášajú dňa 24. októbra oznámenie o ustanovujúcom zhromaždení Slovenskej národnej rady, ktoré sa bude konať v Turčianskom Sv. Martine v stredu 30. októbra 1918.

Na zhromaždenie bolo pozvaných asi 40 osôb, ale prišlo ich vyše 200 (väčšinou z Turčianskeho Sv. Martina a okolia). Prichádzali obozretne, viac zo zvedavosti než z národnej povinnosti. O psychóze strachu svedčí aj to, že len polovička z nich mala dost' smelosti podpísať prezenčnú listinu.

Martinské zhromaždenie malo veľmi rušný priebeh. Účastníci nevedeli nič o tom, čo sa odohralo 28. októbra v Prahe, ale čo sa dialo v zahraničí. Už 29. októbra večer a 30. októbra ráno sa konali predpo-

radu, aby hlavné zhromaždenie trvalo čím kratšie a skončilo prv, než by ho mohol slúžny zakázať, alebo maďarské vojsko rozohnať.

Zhromaždenie sa konalo v dvorane Tatra banky a nekonali sa nijaké voľby Národnej rady, alebo výkonného výboru (ako to tvrdia a opakujú viacerí kronikári). Zhromaždenie iba "ustálilo (t.j. schválilo) svoju 20-členovú Národnú Radu, ktorú oprávnilo doplniť sa novými členmi bez obmedzenia počtu." Podľa zápisnice rečnil len Dula, Hlinka a Juriga. Medzi Hlinkovým a Jurigovým prejavom Samuel Zoch prečítal vopred pripravenú Deklaráciu, ktorú prítomní prijali s veľkým jasotom a výkrikmi: Sláva... Prisaháme... S tým stojíme i padáme...

Teda až na historickom zhromaždení v Turčianskom Sv. Martine 30. októbra prítomní účastníci pod vedením predsedu Národnej strany Matúša Dulu, takrečeno jedným dychom, schválili Deklaráciu a de facto založili Slovenskú národnú radu.

Zloženie Dulovej Národnej rady je pozoruhodné nielen tým, kto sa v nej nachádzal, ale ešte viac tým, kto sa do nej nedostal. Bol v nej: P. Blaho, M. Bella, A. Hlinka, F. Juriga, C. Kresák, E. Lehotský, V. Makovický, K. A. Medvecký, L. Okánik, J. Ružiak, L. Šimko, E. Stodola, J. Vanovič, M. Žuffa a M. Dula. Nebol v nej Hodža, Šrobár, Ivánka, Štefánek... nikto z mladej generácie a nikto z východného Slovenska.

Po týchto udalostiach sa Juriga oprávnenne mohol cítiť ako vrcholná postava slovenskej politiky. Aj sa cítil a veril, že svojím úsilím sa prepracoval na osobnosť, ktorá zaujme popredné miesto v riadení budúcich osudov národa. Na veľké prekvapenie a sklamanie sa jeho očakávania nespĺnili. Keď sa rozhodovalo o predsedníctve Slovenskej národnej rady, predsedom sa stal Matúš Dula. Keď ľudová strana obnovovala svoju činnosť (19. decembra 1918), za predsedu zvolili Hlinku a nie jeho. Keď sa mali vyberať poslanci do Revolučného národného zhromaždenia, vyberal ich Šrobár a Juriga sa musel uspokojiť, že mohol byť jedným

z nich. Keď sa zostavovala dočasná slovenská vláda boli v nej: Vavro Šrobár, Ivan Dérer, Milan Hodža a Pavol Blaho, ale nie Juriga (mimochodom: to bola iba podenková vláda; trvala od 4. do 14. nov. 1918). Keď Karel Kramář predstavil verejnosti prvú česko-slovenskú vládu (14. novembra 1918), Slovákov v nej zastupoval Vavro Šrobár a Milan R. Štefánik, ale nebol v nej Ferdiš Juriga. Vzápätí Jurigov konkurent Vavro Šrobár, ako minister s plnou mocou pre správu Slovenska, dostal takmer diktátorskú moc a jedným z jeho prvých zákrokov bol rozpustenie Slovenskej národnej rady, ktorej Juriga bol podpredsedom (člen užšieho výkonného výboru) a predsedom jej bratislavskej odbočky. Stalo sa tak 23. januára 1919.

Juriga bol človek, ktorý neznášal porážku a nevedel sa zmieriť s negatívnymi danosťami ľudského života. V takých momentoch konal impulzívne a občas aj nezodpovedne. Následne sa zaplietol do akcií, ktorými iba strácal svoju popularitu a znehodnocoval svoje zásluhy. Len tak si možno vysvetliť, že v roku 1919 začal na Slovensku šíriť názory, ktoré v českých krajinách napokon viedli k vytvoreniu schizmatickej „česko-slovenskej cirkvi“. V článku Oslobodenie duší vystupuje s požiadavkami takého rázu, ako je zrušenie celibátu, zavedenie národného jazyka do liturgie, voľba biskupov a kňazov veriacimi a vôbec odľuku Cirkvi od štátu. Boli to radikálne návrhy a neskôršie on sám od nich odstúpil, ale škoda, ktorú sebe spôsobil, ho potom sprevádzala celý život. Cirkevné kruhy, ktoré ho dovtedy podporovali, začali na neho hľadieť s podozrením. Odcudzil si viacero starších priateľov a ochladol aj jeho vzťah s Andrejom Hlinkom.

V apríli 1920 prebiehali na Slovensku voľby. Slovensko bolo rozdelené do šiestich volebných krajov. Trnava, Nové Zámky, Turčiansky Sv. Martin, Banská Bystrica, Liptovský Sv. Mikuláš, Košice a Prešov. Juriga kandidoval za novozámocký kraj. Bol zvolený, ale až v druhom skrútníu. Už tu sa ukázalo, že jeho povest' začína blednúť. Usiloval sa obnoviť

svoju politickú prestíž na pôde parlamentu a treba mu priznať, že patril medzi najaktívnejších poslancov. Bol častým prispievateľom do ľudáckej tlače a aktivizoval sa vo viacerých národných a náboženských spolkoch i organizáciách: Spolok sv. Vojtecha, Matica slovenská, Muzeálna spoločnosť atď. V roku 1923 bol zvolený za podpredsedu Ľudovej strany.

V novembri 1925 prebiehali ďalšie voľby, do ktorých Ľudová strana, pod menom Hlinkova slovenská ľudová strana, išla s programom autonómie pre Slovensko, ako to zaručovala prezidentom Masarykom podpísaná Pittsburská dohoda. Strana vyšla z volieb víťazne ako najsilnejšia slovenská politická strana. Hlasovalo na ňu 489.027 voličov a získala 23 poslancov mandátov. Dostala o 89 000 hlasov viacej hlasov než všetky centralistické strany (agrárna, živnostenská, ľudová, národnodemokratická, národnosocialistická a sociálno-demokratická) dohromady. Juriga bol zvolený za poslanca v prvom skrútníu.

S takým presvedčivým víťazstvom stúplo nielen sebavedomie, ale vynorili sa aj vnútrostranícke spory. Prílivom mladšej generácie nových ľudí nebolicelkom spokojní niektorí predstavitelia staršej generácie, ktorí sa cítili byť obchádzaní. Medzi nimi na prvom mieste bol Ferdiš Juriga. Títo nespokojenci („reprezentanti staroslovenského smeru“) v roku 1926 adresovali Hlinkovi list, v ktorom vyjadrujú podozrenie, že „v našej strane – tajne síce, ale plánovite – sa uplatňuje prúd, aby starí národní Slováci od vedenia strany, prípadne potom i zo strany vytisnutí boli a celé vedenie prešlo do rúk nie predprevratových Slovákov.“ List podpísali: Ferdiš Juriga, Florián Tománek, Pavol Macháček, Marko Gažík, Rudolf Kubiš, Štefan Onderčo, Gejza Fritz, Jozef Sívák, Ludovít Labaj, Ignác Grebáč, Jozef Buday. List bol protestom hlavne proti rastúcemu vplyvu poslanca prof. Vojtecha Tuku, ktorý až do roku 1923 patril medzi tzv. „tichých Slovákov“, bez zásluh v boji o národné prežitie. Juriga sa pýtal: „Kde bol Tuka, keď ja som sa bil za tú našu slovenčinu, burcoval

ľud, sedel v árešte a obhajoval našu pravdu v budapeštianskom parlamente?“

Od tohto času rozdielnosť názorov medzi Hlinkom a Jurigom sa prehlbovala. V lete 1926 Hlinka odcestoval do Ameriky, aby „poďakoval svojim krajanom za ich príspevok ku oslobodeniu Slovenska“. V Spojených štátoch pobudol od júna do októbra. Počas jeho neprítomnosti vedenie strany bol v rukách päťčlenného direktória (Jozef Tiso, Vojtech Tuka, Karol Krčméry, Viktor Ravasz a Ferdiš Juriga). Toto direktorium rokovalo s predstaviteľmi tzv. vládnych strán a vstupe Ľudovej strany do vlády. Juriga energicky pretláčal tento krok a netajil sa svojimi ambíciami byť jedným z ministrov. Keď však strana po dlhých rokovaniach do vlády vstúpila (v januári 1927), ministrami sa stali Dr. Jozef Tiso (ministerstvo zdravotníctva) a Marko Gažík (ministerstvo zjednotenia zákonov a verejnej správy), ale nie Juriga. Od toho dňa Juriga sa stal najhlasnejším kritikom vstupu do vlády, vyhlasoval ho za nešťastný omyl. Varoval: „Naše ťažkosti s Čechmi sa vstupom do vlády neskončia, iba dostávajú novú podobu. Pozor, pozor; aby sme neľahali za kratší koniec!“

Juriga ťažko znášal a vyčítal Hlinkovi jeho „závislosť na Tukovi“. Politický vzostup Dr. Tuku ho nakoniec zahnal do otvoreného rozkolu s Hlinkom. V rokoch 1928-1929, keď prepukla notorická „Tukova aféra“ a Hlinka sa jednoznačne postavil za Dr. Tuku, Juriga sa s Hlinkom rozišiel. Vo svojom časopise Slovenské ľudové noviny nešetne častoval Hlinku titulmi a nadávkami, ktoré svojou účinnosťou často presahovali písanie opozičnej tlače. Rozišiel sa s Hlinkom a s hrstkou spoločníkov, medzi ktorými popredné miesto zastával poslanec Florián Tománek, založil vlastnú ľudovú stranu. S ňou sa chcel dostať do parlamentu v predčasných voľbách, ktoré sa konali v októbri 1929. Ale neuspel. Prepadol tak katastrofálne (jeho strana získala iba 5 395 hlasov, zatiaľ čo Hlinkovi vyslovilo dôveru 403 683 voličov!), že sa do politiky už vrátiť nemohol.

K tejto politickej porážke sa neskoršie pripojilo aj cirkevné poníženie. V roku 1923 bol preložený z Vajnora do Dolnej Stredy, neďaleko Galanty, ale nepobudol tam veľmi dlho. Politika a iné verejné aktivity ho natoľko zanepřádzňovali, že zanedbával pastoráciu. V roku 1924 sa stal asesorom v Trnave, čo bolo viac administratívne než duchovné povolanie. Cirkevná vrchnosť vyjadrovala stále hlasnejšie znepokojenie nad niektorými jeho výrokmi a nad spôsobom života. Bol vyzvaný k aktom pokánia a k zmene životného štýlu. Hrdý Juriga odmietol podriaďiť sa cirkevnej disciplíne, a preto bol v roku 1930 suspendovaný „ab officio et beneficio“, t.j. pozbavený kňazského úradu a privilégii, ktoré z kňazského stavu plynú. Utiahol sa „na odpočinok“ do Karlovej Vsi, kde sa prispôboval laickému životu.

Ale pre Jurigu „odpočinok“ neznamenal nečinnosť. Jeho bystrý a pracovitý duch si nevedel zvyknúť na pasívne pozorovanie udalostí okolo neho. Ustavične vymýšľal nové schémy a snoval nové plány. Veľmi energicky sa angažoval ako podpredseda Slovenskej ligy, ale to ani zďaleka nemohlo vyčerpať všetku

jeho energiu. Bohužiaľ, nevedel spolupracovať, a častejšie ako nie nedokončil, čo začal. Z tohto obdobia pochádza aj jeho najznámejšie dielo, jeho quasi politická autobiografia, Blahozvesť kriesenia slovenského národa a slovenskej krajiny (Trnava 1934).

Po určitej dobe si Juriga začína uvedomovať, že jeho rozchod s Hlinkom bol veľkou chybou a história by mu neodpustila, keby vedome v tomto omyle zotrval. Aj svedomie mu robilo výčitky, že sa voči svojmu priateľovi a dlhoročnému spolubojovníkovi tak nevládne správal. Prekonal svoju hrdosť a rozhodol sa obnoviť staré priateľstvo s Hlinkom. Dňa 18. novembra 1935 sa nečakane objavil v redakcii Slováka na Radlinského ulici a oslovil šéfredaktora Karola Sidora, či by bol sprostredkovateľom zmierenia: „Čas letí a my sme každým dňom bližšie k hrobu. Ale čas aj hojí a myslím, že sa už zahojili rany, ktoré sme si pred piatimi rokmi navzájom spôsobili.“

Sidor navrhol, aby Juriga v tomto zmysle napísal Hlinkovi list. Juriga hneď tak aj urobil. Sidor odniesol list Hlinkovi a zároveň poprosil Hlinku, aby vyšiel svojmu bývalému spolubojovníkovi v ústrety, pretože „nie len on, ale aj mnoho jednoduchých členov strany by s radosťou privítali zmierenie.“

K zmiereniu skutočne došlo na oslavách Hlinkových menín dňa 30. novembra 1935. Karol Sidor opisuje udalosť v svojom denníku v zázname z 1. decembra 1935 týmito slovami: „Dopracoval som veci s Jurigom tak, že došlo k zmiereniu medzi ním a Hlinkom. V piatok 29. novembra bol som v Karlovej Vsi s Tónom Mederlym. Odkázal som Jurigovi, aby bezpodmienečne prišiel do Ružomberka na Andreja. List Jurigov z 23. novembra som odovzdal Hlinkovi. Hlinka 25. novembra odpovedal Jurigovi a to všetko bolo potvrdené ústne počas andrejovských slávností 30. novembra v Ružomberku. Opísané je to 1. decembra v Slováku. Ja ešte napíšem kurzívku do zajtrajšieho čísla. Udalosť bola veľmi dojemná. Hlinka pobozkal Juriga, Juriga Hlinku a mňa. Hovoril, že mi to nikdy nezabudne, že nie som žiarlivý a malicherný. Z Ružomberka do Bratislavy šiel som potom s Jurigom v jedálnom vozni. Rozprával mi o sebe, o Hlinkovi, o Jehličkovi. Hovoril mi, že vidí vo mne človeka, od ktorého závisí osud celého Slovenska. Nechal som ho vyhovoriť sa.“ (K: Sidor, Denník 1930-1939, Bratislava 2010, s. 218-219).

Posledné roky Jurigovho života neboli už nijako vzrušujúce. Zo spoločenského a verejného života sa síce neutiahol úplne; bol veľmi aktívny ako podpredseda Slovenskej ligy a v roku 1931 sa stal predsedom matičného odboru, Školskej Maticy.

Počul som, že sa pokúšal o návrat do politiky v roku 1945. To však už boli nové pomery, iné časy a iní ľudia. V povojnovom politickom prostredí pre osobnosti ako Juriga nebolo miesta.

Zomrel v Karlovej Vsi dňa 23. novembra 1950. V roku 1996 Matica slovenská premiestnila jeho telesné pozostatky z cintorína v Karlovej na Národný cintorín v Martine.

Večná mu pamäť v národe!

FRANTIŠEK VNUK

Pokrok sa stal modlou nových čias. V mene pokroku sa rúcali štáty, monarchie, paláce i kostoly. V mene pokroku sa uskutočňovali prevraty a krvavé revolúcie, milióny ľudí trpeli vo väzniciach a umierali na popravisť. Myšlienka pokroku je totiž zradná. Otázkou je, čo vlastne možno považovať za pokrok a čo skutočný pokrok znamená. Mnohí si pokrok mylia so zmenou, so zavádzaním čohokoľvek nového. Zradní filozofi prišli s tézou, že pokrokom je zničenie náboženstva – cirkev je vraj prekážkou pokroku a prekážkou pokroku je dokonca i rodina. Zradní politici a revolucionári, neraz s pomocou tej najhoršej ľudskej spodiny, ochotne odstraňovali všetky „prekážky pokroku“. A tak sa najmä dvadsiate storočie stalo obdobím masových násilností a diktatúr.

Papini píše, že po skúsenostiach moderných dejín už môžeme vidieť, lepšie ako ľudia kedysi, aké následky majú vedecké vymoženosti a všakovaké vonkajšie oslobodenia, ak ich nesprievádza účinná mravná očista. Kľaňanie sa vede a pokroku, bez pokroku duchovného, uvoľnilo „naj-surovšie hlbiny človeka“. Odtrhlo ho od kontemplácie, hlbokého uvažovania a úsilia o svätosť, aby ho hnalo k dobývaniu sveta a ovládaniu iných, aby ho spravilo strojom, respektíve číslom, bezmenným a hlavne beztvárnym prvkom v živelnom prúde života: „Moderný človek, ako ho vytvoril pokrok, ohlásený a pripravený osemnástym storočím, je barbar v delíriu, ktorý si môže poslužiť kyjakom z obrovských síl prírody a mechaniky, aby ukojil svoje dravé, ničivé a orgiacké pudy“ (Giovanni Papini: Láska alebo smrť).

Napriek všetkým doterajším bolestným skúsenostiam ľudia pokračujú v klamaní, aj v klamaní seba samého, upínajú sa stále na modlu pokroku. Bojovalo sa za zničenie imperialismu, ten však naďalej prekvitá; bojovalo sa za pravdu, napriek tomu je pravda ďaleko od nás; bojovalo sa za rovnosť, ale neúspešne; bojovalo sa za demokraciu, a k moci sa dostali podivné menšiny, ktoré hrajú úlohu pokrokových revolucionárov... Prečo je to tak? Podľa Papiniho preto, lebo sme staré osvedčené hodnoty nahradili modernými hodnotami: „Sú to hodnoty, ktoré v posledných storočiach nastúpili na miesto starých hodnôt. Kvantita miesto kvality, vonkajšok miesto vnútra, egoizmus miesto lásky, mánia prvenstva miesto pokory, mánia bohatstva miesto spokojného prijatia chudoby, pýcha kultúry miesto mravného zdokonaľovania a svätosti. Zisk, konkurencia, závisť, túžba po moci, produkcia, pohodlnosť a nadbytku spravili ostatok. Až dosiaľ sme žili, aby sme prekonalí tieto hodnoty, a dnes na ne a skrze ne umierame“ (Giovanni Papini: Láska alebo smrť).

Falošný pokrok nás dostal na scesť. Atmosféru modlitby, práce a sebadisciplíny sme nahradili atmosférou túžby, egoizmu a konzumu. Doviedlo nás to k novodobému barbarstvu: „Napriek svojmu bohatstvu a technologickej vyspelosti na modernom Západe žijeme v barbarizme, hoci si to neuvedomujeme. Naši vedci, naši sudcovia, naši vládcovia, naši učenci a naši spisovatelia – všetci pracujú na zničení viery, rodiny, rodu, dokonca toho, čo znamená byť človekom. Naši barbari vymenili zvieracie kožušiny a oštepky minulosti za značkové obleky a smartfóny“ (Rod Dreher: Benediktova voľba). Prejavy barbarstva vidíme všade navôkol, či už ide o odpadky zanechané v prírode, vulgarizmy v literatúre a filmovej pro-

dukcii, alebo neúctu a chlad v medziľudských vzťahoch. Upadli sme do barbarstva, no nepriznáваме to, nechceme to uznať, ba ešte tvrdíme opak, blúznime stále o niečom novom, vyspelejšom, modernejšom, ibaže nemáme pevné kritériá, aby sme onen pokrok mohli zodpovedne posúdiť.

Revolučný liberalizmus, ktorý sa tak často oháňa pokrokom, so svojimi predstavami o novej spoločnosti nebude mať dlhé trvanie, lebo stojí na zlom základe, kým však stratí silu, môže spôsobiť veľkú škodu a mnoho ľudského nešťastia – psychické problémy, neurózy a depresie, pokazené vzťahy, neusporiadané rodiny, rozbité manželstvá; mnohé z toho nadobudlo obľudné rozmery už dnes. Brojenie proti prirodzenosti nie je pokrokom. Kadejaké sociálne experimenty, mo-

nom meradle: „Vidíme, že ideológia rodovej rovnosti sa stala zvrátenou podmienkou na schvaľovanie rozvojových programov a nadväzovanie spolupráce“ (Robert Sarah: Boh alebo nič).

Genderová ideológia žiada pretrhnutie všetkých tradičných väzieb, ignoruje biologické danosti, doslova popiera realitu – o to zarážajúcejšie je, že sa dostala do programu parlamentov, vlád a ministerstiev vo viacerých štátoch. Kardinál Sarah dodáva: „Ak budeme považovať rod len za sociálnu a kultúrnu konštrukciu, dostaneme sa tým k spochybneniu reprodukcie ľudstva od svojich počiatkov. Je vylúčené, aby sme mohli brať vážne takýto výstredný názor“ (Robert Sarah: Boh alebo nič). Žiaľ, hlásatelia svetového pokroku to mylia so svojimi výstrednosťami vážne a inak

Démon pokroku

tivované snahou nahradit' kresťanstvo sekulárnym humanizmom, človeka práveže strhávaajú na nižšiu úroveň, obliekajú ho do zvieracej kože a robia z neho bytosť bez duchovnej viery, lásky a nádeje.

Jedným z prejavov falošného pokroku je rodová (genderová) ideológia, ktorá zákerne zneužíva agendu ľudských práv v boji proti rodine. Kardinál Sarah podotýka, že v samom základe tejto ideológie je prítomné klamstvo, súvisiace s popieraním „prírodzenej duality človeka ako muža a ženy“. Aktivisti genderizmu útočia proti etablovanému sociálnemu poriadku, chcú ho deštruovať. Ide im zjavne o vybudovanie akéhosi nového sveta, a to na ruinách kresťanskej civilizácie. Človek má poprieť vlastnú prirodzenosť a nanovo vytvorit' sám seba, aby sa stal slobodným... Je zjavné, že takáto koncepcia je v rozpore s biblickým učením. Žiaľ, v západnom svete sa stala politickou normou a dokonca prostriedkom nátlaku aj v medzinárod-

zmyšľajúcich všemožne potláčajú, snažiac sa ich dostať na okraj spoločnosti.

Pokrivené predstavy o pokroku majú pôvod v liberalizme, ktorý je výrazom vzbury proti Božiemu poriadku. Takýto liberalizmus zneužíva pojem slobody a myšlienku pokroku vtesnáva do materialistického rámca, akoby záležalo len na hmotnom zabezpečení či technickej vyspelosti. Ale sloboda bez zodpovednosti, pohyb bez orientácie, hmotárske vidiny či heslá o svetlých zajtrajškoch, to nie sú znaky zdravého vývoja. Dobré perspektívy má niečo iné. Pokrok v pravom zmysle slova sa rodí vo vnútri, v duchu a pravde, teda v duchovnej sfére. Nijaké politické koncepcie, budovateľské plány ani demokratické procedúry nezaručia plnohodnotný život, na to je nevyhnutná náboženská obroda, spojená s kultúrou modlitby, práce a štúdia, s kultúrou výchovy a rešpektu voči tomu, čo je vyššie a nadčasové.

JÁN MARŠÁLEK

Dojmy z Trenčianskej nemocnice

Veľavážená pani Mudr. Kvitkovičová, dolupodpísaná dovoľujem si Vám zaslať krátky list, ktorý som napísala po prichode domov z krátkeho pobytu vo Vašej nemocnici.

Dňa 18. mája 2020 priamo zo záhradky v Trenčianskej Teplej odviezla ma sanitka do Nemocnice v Trenčíne na Internú ambulanciu. Príčina: srdcová arytmia, vysoký krvný tlak, tep 140, studené ruky, hoci teplomer ukazoval 25 st. C, úplná bezvládnosť.

Privítalo ma vysokosterilné tiché prostredie s Mudr. Máriou Kvitkovičovou a zdravotnou sestrou Martinou Supekovou. Z ich tváří sa zračilo, že som sa dostala do správnych rúk. Pani doktorka viackrát prichádzala k mojej posteli, jej úsmev a pozorujúce oči mali na mňa liečivý účinok. Sestrička Martina odo mňa takmer neodchádzala, sledujúc každý môj pohyb. Niekoľkokrát zobrala moje ruky do svojich, hladila moje 91 ročné šediny, po každom mojom pohybe naprávala posteľ, ochotne ma zaviedla na WC, zakrývala

ma teplou prikrývkou. V tejto chvíli sa mi zdalo, že sedí pri mne moja vlastná matka.

Bolo vidieť, že zdravotný personál tvoril zohratý kolektív. Všetkým patrí moje poďakovanie, nie obyčajné, ale zo srdca.

Žiaľ, stretla som sa vo svojom živote aj s opačným správaním v inej nemocnici pred niekoľkými rokmi s arogantnou, namyslenou narcistkou, zdravotnou sestrou, ktorá zabudla, že jej zamestnanie je jej povolaním – pomáhať chorým. S pohľadom so mnou komunikovala, v súrnom prípade odmietla mi poskytnúť WC v miestnosti a odkázala ma na chodbu. Bez rúška svojim kašľom chrlila vírusy po miestnosti, viditeľne bola chorá. Z jej správania som postrehla toto: „Si stará, čo tu ešte robíš?!“

Verme, že takéto nevhodné správanie zo zdravotníctva vymizne.

S poďakovaním Vám, veľavážená pani doktorka, a s priánim zdravia a Božieho požehnanja ostávam s úctou.

ANTÓNIA KORCOVÁ

Kultúra č. 15-18 priniesla na pokračovanie spomienky Ing. Karola Kubíka na pôsobenie v samospráve. Prípádame ešte poznámky k jeho textu.

ÚVOD

Uličník: V štruktúre, síce formálnej samosprávy za socializmu, existovala istá „funkcia“ o stupeň nižšia ako poslanec, a to uličný dôverník. Dôverníka si na túto funkciu vyberal poslanec. Nebola to nejaká extra vážna pozícia. Ľudovo sa jej hovorilo „uličník“.

ZNIČENÉ IHRISKO

Moju aktivitu za obnovenie ihriska si občania všimli a prejavilo sa to vo voľbách

CHARITAS

„Privatizácia“ sa napokon neuskutočnila. Dostal som ďakovný list od pána biskupa Františka Tondru. Poďakovali sa aj ženy, ktoré sa takto uchránili od vystaňovania na okraj Petržalky - do „vyhnalova“.

VÁS BUDEM VOLIŤ

Hlasy, ktoré som dostal od voličov MZ-Mestské na základe skromnej volebnej kampane sa len málo odlišovali od hlasov do MiZ – Miestne zastupiteľstvo, kde sa robila rozsiahla kampaň.

U NÁS MÔŽE ROBIŤ

AJ MINISTER SLOVENSKEHO ŠTÁTU

Ten veľkodušný šéf bol významný architekt Ing. Štefan Svetko. Za činnosť vo verejnom živote v roku 1968 bol tvrdo prenasledovaný. Na pohrebe istého činiteľa si povzdychol. Nikto mi v živote neurobil tak zle ako on, ale smrťou to končí. V mladosti si urobil pobožnosť Deväť prvých piatkov. Udržoval kontakt s kňazom, ktorý s ním zostal do konca.

PREZIDENTSKÝ PALÁC

Za značkou XY bol Dr. Ján Čarnogurský

KOSTOL BEZ VEŽE

Podrobnejšie o zbúraní veže pozri Fenomén Bratislava, Ústav pamäti národa 2011. Autorom víťazného návrhu v užšej súťaži v roku 1954 bol kolektív Emil Belluš, Milučký, Matušik, Kostka, Trizuljak. Politickým tlakom z Prahy sa dostal návrh z 3. miesta. Prof. Emil Belluš odmietol na takomto návrhu spolupracovať.

Ešte ku Kubíkovým Pamätiam uličníka

ULIČNÍCI

VO VEĽKEJ POLITIKE

- Vrchnostenský nátlak na poslancov MiZ robil jeden známy herec, ktorý vystupoval na námestí v novembri 1989.

- Uvedený „predák“ bol dlhé obdobie predsedom vlády.

- Spomenutý vysokoškolský pedagóg odmietol ministerské kreslo. Jeho dcéra sa neskôr stala starostkou.

JA NIE SOM KOMUNISTA

V osude inžiniera, ktorého chceli komunisti aj kresťanskí demokrati za primátora, vidieť snahu hodnotiť človeka podľa osobných vlastností. V tomto prípade však prevážil stranický pohľad.

PRI KOSTOLE NÁM SVITLO

Spomenutý prípad nám ukazuje, že korupcia a klamstvo nie sú nič nové. Peter Dubovský, neskoršie biskup, v Prahe, v päťdesiatych rokoch povedal. Už len priemerný charakter, keď má možnosť, hrabe. Čo povedať k súčasnej situácii, keď sa pri výbere na vedúce miesta na charakter prakticky neprihliada.

VEĽKÉ PENIAZE

V MALEJ POLITIKE

Poznatky, ktoré som získaval v zastupiteľstve, mi ukazovali realitu a už som cítil, že tým treba niečo robiť a pokúsil som sa o to.

TO BUDÚ KŠEFTY

Prechádzka Lesnou ulicou, kde vidíme domy danému prostrediu neprimeraných rozmerov a vzhľadu nám ukazujú kam došiel „Program výstavby rezidiencií“

RÚRA NA HLBOKEJ

Pokojná Hlboká cesta ja už samozrejmosťou. Nerobí sa tam chemický posyp, ale posledné roky sú bez snehu a tak prakticky tam nestretáme sánkujúce sa deti.

NEPORIADNI HRADNÍ PÁNI

V postupe MiZ možno vidieť, že starosť o mesto MiZ bralo vážne.

VEĽKÁ POLITIKA V MALEJ

Pri tejto udalosti si uvedomili svoju dôležitosť

boj a to nie pekný zápas

UŽ TO NECHAJ...

Na scéne sa objavil rafinovaný hráč.

POLEJEM TY AUTO

BENDZÍNEM ...

Za prípadom asi stál „odborník“. Niečo podobné sa mi stalo keď som so súkromnou vecou obrátil na kanceláriu predsedu SNR Šalgoviča.

PODPLÁCANIE SA NEDÁ DOKÁZAŤ

„Štatutárka“ bola pani starostka.

O TEMPORA, O MORES

Ten dom tam postavili. Na špinavú prácu si zrejme našli iného. Citlivejšieho človeka strasie, keď vidí v okne kostru

NAŠI ČESI A MORAVANIA

O nejakých vážnejších problémoch s Čechmi nebolo počuť. Z toho, že v kostole predávali Katolícky týždenník sa dalo usudzovať, že sa držia svojich predkov.

AJ KOCÚR JE NÁŠ OBYVATEĽ

Nešťastná žena sa teda dostala do profesionálnej opatery. Niektorí obyvatelia zaregistrovali že v televízii ukázali pohľad na klientov ústavu.

HUMANIZÁCIA ŠKOLSTVA

Postup MiZ ukazuje že problémy mesta berie MiZ vážne.

SEPAROVANÝ ZBER

Zdá sa, že ten pedagogický rozmer ochrany životného prostredia, zber surovín v školách, nepokročil, ľpšie povedané zmyzol.

KOMPETENČNÉ SPORY

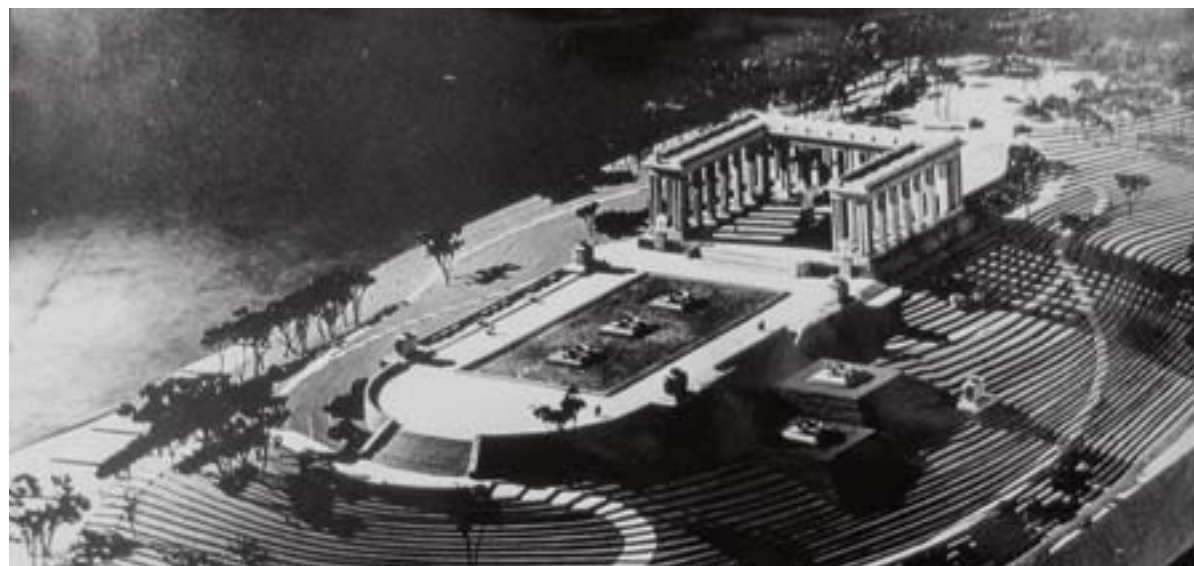
V tomto probléme vytŕča na povrch viac chamtivosť ako spolupráca.

KOMU VYHOVIEŤ ?

Na túto tému možno pripomenúť, že v súčasnosti, keď v súvislosti s koronavírusom vo Funuse síce bolo možné kúpiť si pivo, ale vypiť sa dalo iba za bránou. Tak si ľudia sadali na schody a lúku pred kostolom. Nikto ich

Zo skicára Andreja Mišanka

PORNOGRAFICKÉ SLOVO

Na hlavnom námestí mali oddávna pomníky významní občania Bratislavy Alois Kolisek a Florián František Serafin Rómer. V polovici deväťdesiatych rokov vtedajší primátor a starosta bez, čo už len oznámenia MZ a MiZ, rozhodli premiestniť pomníky na nábrežie. Veľmi energicky proti tomu v prípade Rómera, ktorého si ctia Maďari, vystúpil spomenutý jemnocitný poslanec a pohrozil vzdaním sa mandátu. (Podľa lexikónu: ERCE- SLOVENSÁ KRV z roku 1942 Rómer „v rokoch 1848-49 zúčastnil sa ako kapitán na slovenskom povstaní, začo ho odsúdili potom na tri roky do väzenia.“) V prípade Alois Kolisek, okrem ráznej intervencie starostu a iných krokov, som inicioval štúdiu prof. Roberta Letza uverejnenú v mestských novinách.

HUSÁKOVA ODBOČKA

Tu došlo k omylu s písmom. Posledná veta je správne: Tak sa stala z Husákovej diery Husákova odbočka.

POZDRAVUJTE...,

TO JE MOJA KAMOŠKA

Písmo pre názov spomienky je správne veľké.

NEVITÁLNY REVITAL

Z tejto veci bolo cítiť, že do hry vstupujú kšeftári, ktorí majú partnerov aj v zahraničí.

PO VOĽBÁCH BUDEME

ODKÁZANÍ NA SEBA

Akosi podvedome som cítil, že netreba bojovať, ako to bol možné vidieť vo vysokej politike, ale spolupracovať.

BYTY, BYTY... A PRÁVO POSLANCA

Zo situácie sa dalo cítiť, že sa rozptúta

nevyháňal. Či to bolo v tom, že kostol bol podľa vládneho nariadenia zavretý, alebo ľudia boli tolerantnejší, necháme na čitateľa.

SAMOSPRÁVA VERZUS

ŠTÁTNA SPRÁVA

Tento problém hovorí aj o tom ako sa podvody a korupcia privádzané aj zo zahraničia, zahniezdňovali.

ČO SME DOCIELILI

Príbeh ukazuje, že postaviť sa zámerom nejakej kliky nie je žart.

MEDZI KALVÁRIOU, KOSTOLOM,

PARKOM, KLÁŠTOROM

A JASLIČKAMI

(PO NOVEMBRI B.....)

Názov tejto kapitoly omylom vypadol.

V ŠKOLSKÝCH
LAVICIACH

V roku 1962 určila moje ďalšie smerovanie výstavba chemického podniku v blízkosti môjho bydliska. Chémia a fyzika mi celkom sedela, a tak som nastúpil na strednú priemyselnú školu chemickú v Bratislave. V druhom ročníku, keď som sa zbavil nováčikovských min-drákov, som si začal viacej všímať svoje okolie. Zaujalo ma, prečo sa niektorí profesori rozprávajú v súkromí po česky, a tak som sa postupne oboznámil s tým, kto nás to vlastne učí. Mój záujem o literatúru a pôsobenie v dramatickom krúžku ma pravdepodobne predurčili k tomu, že som s ľahkosťou písal požadované referáty na občiansku výchovu a triednickú hodinu nielen sebe, ale pre celú našu triedu. Zábudlivým som napísal referát cez veľkú prestávku. Postupne si na to všetci zvykli, a keď nevedel poverený študent vysvetliť nejakú myšlienku, bez zbytočných komentárov sa triedny profesor alebo profesorka literatúry obrátila na mňa, - tak ako si to myslel? Pani profesorka literatúry začala moje výtvy zberať a často sme sa o niektorých textoch spolu rozprávali. Ale jej pripomienky boli pre mňa vtedy skôr divné, napr. prečo si tam písal o Jánošíkovi. Mal si tam spomenúť Kozinu - psohlavcov, to boli hrdinovia, tí strážili hranice nášho štátu a naši hraničiarri majú dodnes na výložkách hlavu psa na pamiatku. Jánošík, to bol len obyčajný zbojník, ale Jan Sladký Kozina, vodca psohlavcov - to bol hrdina. Janko Král by určite nebol napísal také básne, keby nebola naňho vplyvala Božena Němcová. Tá ho tak inšpirovala. (...K revolučným básňam?) Jeden pán profesor z Brezna mi to vysvetlil, ako to s tým „vplyvom“ bolo. Božena Němcová (krásna žena) skutočne chodila na návštevy medzi štúrovcov, ale čím sa návštevy zhustovali a predlžovali, tým viac sa venovala J. Kráľovi. Bol to veľký búrlivák a veľký fešák. Návštevy ukončil až manžel pani Němcovej, lebo o jej veľkom „vplyve“ na J. Kráľa si už štebotali aj vrabce na streche. (... to by si mali všimnúť aj historici ČSR, ktorí si „nevedia“, vysvetliť“ náhly odchod B. Němcovej z B. Bystrice.) Alebo, prečo si tam citoval Sládkoviča? Čo mohol taký farár napísať krásne!? Nezvala si mal citovať, to je básnik vas mladých. Adamec nemôže reprezentovať Slovensko, on môže reprezentovať len Československo. Časom som sa dozvedel, že pani profesorka je Češka. Jej manžel pracoval na ministerstve školstva. Raz som sa jej opýtal, kde sa naučila tak pekne po slovensky. Moja otázka ju prekvapila, ale po malom zaváhaní mi povedala, že jej to dalo zabrať a dodala, že sa učila s pani Bubílkovou (neskoršou hlásateľkou televízie).

Naše vzťahy s profesormi sa postupne „poľudšťovali“. Raz som počúval moje obľúbené rádio, na konci relácie vypísali súťaž, aby mladí ľudia napísali esej na tému Mój otec - živiteľ rodiny. Najlepšia práca mala byť odmenená; ako, to už neviem. Kde som ja vtedy vedel, čo je to esej!! Tak som hneď na druhý deň išiel za našou pani profesorkou, aby mi povedala, čo to tá esej je. Povedala mi, aby som prišiel na druhý deň, že potom mi povie. Vtedy som len tužil, ale dnes viem

určite, že to nevedela ani ona. Na druhý deň mi povedala, že ide o umelecký opis. Samozrejme, hneď chcela vedieť, prečo sa pýtam a komu je to, na čo je to atd. Ja, dôverčivý študent, som jej všetko vyklopil a ona že výborne, napíš to, ale prv než to pošleš, dones mi to prečítať, ja ti to pozriem. S takým nadšením som myslím odvtedy nič nepísal. O niekoľko dní som pani profesorku doniesol asi štyri strany textu. O niekoľko ďalších dní si ma pani profesorka zavolała do kabinetu, posadila si ma k stolu a spustila vážny monológ o tom, ako nemám esej posielat', hoci je perfektne napísaná, že by mohli mať rodičia z toho nejaké problémy atď. Bol som veľmi sklamaný. Povedal

AUGUSTÍN HAZUCHA

Môj život v Československu

Na margo dnešného ukláňania sa (2)

som to otcovi. Ten mi po dlhšom zamyslení povedal, aby som to neposielal a na odľahčenie mi povedal, daj mi to prečítať a ja ti sľubujem, že keď sa mi to bude páčiť, máš u mňa prémiu na najbližšiu diskotéku. Vtedy som si uvedomil, že mi esej pani profesorka nevrátila. Hodil som problém za hlavu veľmi rýchlo (ako každý mladý v mojom veku), naďalej počúval Laxemberg, až raz som počul, že vyhodnotia súťaž o najlepšiu esej na danú tému. Spozornel som a zo zvedavosti počúval. Súťaž vyhral študent z Prahy a víťazný esej prečítali. Viete si predstaviť moje doslova zdesenie, keď som počul čítať moju prácu s malými zmenami, ktoré boli spôsobené skôr prekladom do češtiny, ako snahou niečo zmeniť. Bol som zmätený, nevedel som si to vysvetliť. Na náhodu zhody textu som neveril. Ako som premýšľal nad možnými „náhodami“ najreálnejšia bola cesta mojej práce, cez našich profesorov do Prahy. Čo som mal urobiť? Informoval som rodičov - tí boli v šoku a nechcelo sa im to uveriť. Pani profesorka sa zatvárala prekvapene, ale vyviedlo ju to z pokoja. Povedal som si - si hlupák, ak si chceš niečo dobré urobiť pre seba, mal si to urobiť sám, a nie montovať do toho iných.

Bol som v treťom ročníku. Nič som neriešil, ale niekoľkonásobne som spozornel pri styku s profesormi - Čechmi. Na pracovnom vyučovaní potra-vinárskej chémie sme vyrábali rôzne výrobky, ktoré sme mali následne degustovať. Nikdy sme nič nedegustovali, nedjedli, nehodnotili, ale výrobky vždy niekam mizli. V protokoloch sme písali technologické postupy a predpísané hodnotenie vyhláškou, len teoreticky. Skutočné sme nikdy nerobili. Raz sme s kamarátom pri ceste na stanicu po pracovnom vyučovaní videli pána profesora (Čecha) ako vlečie veľkú krabicu až na stanicu. Zvedavosť nám nedala (lebo sa šepkalo medzi študentmi - Bratislavčanmi, že naše výrobky sa niekam posielajú) a sledovali sme ho až po podateľňu na železničnej stanici. Keď odišiel, zisťovali sme u pána v podateľni, či taký starší pán doniesol veľký balík na podateľňu, lebo my sme mu mali pomôcť a

akosi sme to nestihli. A pán v podateľni sa divil, že sme mu mali pomáhať, lebo on skoro pravidelne také balíky posielal vlakom do Prahy ako rýchle zásielky a vždy ich doteraz dotrepal sám.... A veľa vecí bolo zrazu jasných!!!

Život študentský plynul. Do maturity sme s pani profesorkou vychádzali normálne, t.j., že bolo cítiť, že sa niečo stalo. Maturovali sme naraz zo všetkých predmetov. Keď sme štyria podľa abecedy stáli pripravení, prvý predmet bol slovenský jazyk a literatúra. Pani profesorka poukladala maturitné otázky a prišla k nám, pýtala sa, či sme pripravení a pod. Potom pristúpila ku mne a povedala: tak ako....vidíš ten lístok, čo trčí z tej kôpky doľava,

časom mi to vadilo stále viac. Myslí, že menej mi vadil samotný preklad, ako to, že veľmi často prekladom menili aj význam. A najviac mi vadilo, že kamaráti a známi vojaci mi stále častejšie vyčítali, ako som mohol napísať takú k...nu. A tak som zaprotestoval. Postupne až tak, že sa moje hlavné argumenty: že sme predsa československá armáda, tak prečo preklady, a že len v našom pluku je polovica Slovákov a preklady menia pôvodné myšlienky a význam, a že Slováci nie všetkým českým slovám rozumejú..., dostali až k politickému náčelníkovi pluku. Na raporte mi náčelník vysvetľoval teóriu o jednotnom velení, jednotnej povelovej technike, jednotnej „řeči“ atď. Keď sa snažil vysvetliť mi

písať!“ Dôrazne sa pozrel na mňa a otočil sa naspäť k oknu. Vyjachtal som niečo také, ako že ďakujem a bez vojenských predpisov, pod vplyvom prekvapenia som sa zberal k odchodu a siahal som na kľučku. Keď som pootvoril dvere, major na mňa zvolal: „Soudruhu desátníku, vy neumíte odcházet od velitele?“ Dvere som nechal otvorené, otočil som sa a predpisovo som sa zahlásil: „Súduh major, dovolte mi odísť.“ Náčelník sa otočil ku mne, mrkol na mňa, pousmial sa a nahlas povedal: „Odchod!“ Vedel, že do-zorný na chodbe má tiež uši!

Dlho som nad jeho slovami uvažoval. Prísť o financie, voľnosť - boli pre vojaka veľké straty. Keď som si uvedomil, že náčelníkovi,

prikývol som,- to je ten tvoj Sládkovič, napravila mi golier na košeli a prstami ma pohladila po tvári... Aj neskôr po maturite, keď som si na túto udalosť spomenul, nevedel som, o čo pani profesorka išlo. Bola to ospravedlnenie, alebo len dobrosrdečnosť v napätej atmosfére skúšok - dodnes neviem.

O niektorých slovenských profesoroch, ktorí nás učili, sme vedeli, že sú to vo svojom odbore vysoko vzdelaní ľudia, ale v škole ich akosi nebolo „vidieť“ - mali smolu, boli to ľudia, ktorých profesionálny rast bol spojený s prvou slovenskou republikou.

REDAKTOR
ARMÁDNEHO ČASOPISU

Po maturite v r. 1966 v októbri som narukoval do Tábora ako chemický inštruktor do spojovacieho pluku neskôr som bol prevelený do poddôstojníckej školy. Vrátil som sa ako poddôstojník v lete v r.1967.

V jeseni 1967 už začínalo známe udalosti, politický odmäk. Prejavilo sa to aj vo vojenskom živote. Viacej sa brali do rúk základné predpisy a viac sa posudzoval bežný život vojakov. Potláčali sa prejavy buzerácie, mazáctva, a viac sa dbalo na dobrovoľné a zodpovedné plnenie služobných povinností.

V tom čase boli v aktívnej službe ešte naši „mazáci“. Ja ako poddôstojník „holub“, som mal pred sebou vojenský „veget“ až do odchodu „mazákov“. Na rote, kde som bol ubytovaný som zastupoval chorého staršinu, tylovému náčelníkovi som pomáhal pri klasifikácii potravín, robil som školenia mužstva z chemickej ochrany, opravoval som prostriedky protichemickej ochrany a využíval množstvo voľného času. Ako sa hovorí, „keď je koze dobre, ide na ľad tancovať“. V okruhovom časopise „Palcát“, hľadali dopisovateľov. Redakcia bola naproti našim kasárnám na veliteľstve okruhu. Bol tam mladý redaktor, dohovoriť sme sa veľmi rýchlo, a tak som sa v krátkom čase „objavoval“ aj na stránkach tohto časopisu. Prinášalo mi to nielen radosť, ale aj financie a voľnosť pohybu. Od samého začiatku mi ale prekážalo, že moje príspevky prekladajú do češtiny. Postupom

moju poznámku, že teda podľa toho, čo mi doteraz povedal v armáde platí, že rozprávame Česi česky, Slováci československy a v čom vidí tú zásadu jednoty a zrozumiteľnosti a tak sa do toho zaplietol, že mi povedal, že už nemá na mňa čas a vyhodil ma. Ja som chcel problém riešiť jednoducho s redaktorom, a to tak, aby mi preložený článok dal na overenie, aby nenastali významové zmeny. Fungovalo to, ale veľmi krátko. Nezhôd v znení príspevkov bolo veľa. Všetci Slováci, ktorí čítajú v češtine, to poznajú - niektoré vety musia prečítať opakovane, aby porozumeli. Ktorí čítajú povrchno - slová, tvrdia, že češtine rozumejú. To však nie je pravda. Niektorým výrazom, súvislostiam v kontexte Slováci nerozumejú a vysvetľujú si ich inak ako Česi. Niektorí ľudia a autori túto skutočnosť veľmi často zneužívali a zámerne dokázali „žonglovať“ slovami, aby zmätli čitateľa.

V krátkom čase ma raz našiel v sklade potravín dozorca roty, že ma volá náčelník štábu práporu. Keď som sa zahlásil, spýtal sa ma (po česky), ako sa mi darí. Videl som, že nad niečím premýšľa, lebo na vojne sa takéto otázky „nepestovali“ a služobne so mnou nič nemal. Naraz sa od okna, do ktorého sa pozeral, otočil ku mne a po slovensky sa ma opýtal, či ešte stále píšem do Palcáta. Prekvapil ma a zaváhal som s odpoveďou. Náčelník na ňu ani nečakal a pokračoval ďalej otázkou - po slovensky, - čo je nové v Trnave a pokračoval: „Zavolať som si ťa, aby som ti povedal, že si stúpil na tenký ľad. Ten tvoj spor s Palcátom nevyriešiš ani ty, ani ja. Jediné, čo dosiahneš, bude to, že si zlámeš väzy. Keď si bol v poddôstojníckej škole, videl si tam stavať kasárne PTP-ákov, že?“ Len hlavou som prikývol. „Ak budeš pokračovať v tých nič neriešiacich sporoch s redaktorom, s náčelníkom, zničia ťa a skončíš medzi nimi. Ty máš asi dost informácií z domu, preto bude dobre, keď si svoje presvedčenie odnesieš domov. Tam môžeš o tom diskutovať. Tu sa velí, tu sa nediskutuje! Je ti to jasné? Tak si to dobre rozmysli! Ber to ako dobrú radu krajanovi, o ktorej sa nebude hovoriť a už vôbec nie

ktorý nemal ani najmenší dôvod so mnou otvorene hovoriť, išlo pravdepodobne len o to, aby ma varoval. Vedel, ako sa s takými nespokojencami v Čechách vysporiadajú.

SKÚSENOSTI STARÉHO OTCA

Keď som mal tak 12-14 rokov, rozprával mi môj deda zážitky z prvej svetovej vojny. Mal ich veľa, lebo bol vo vojne celé štyri roky a Karpaty prešiel dvakrát peši. „Najprv sme my hnali Rusov a potom Rusi nás naspäť...“, spomínal. Robil veľmi nebezpečnú prácu - bol šturmistom. To boli tí, ktorí pred útokom prví vyliezli z dekunkov a mali za úlohu prestrihať ostnaté drôty, ktoré chránili ich dekunky, zhrnúť ich, aby neprekážali pri útoku. Rusi boli údajne najlepší strelci. Raz prišli posily, všetko nováčikovia. Jeden mladý kaprál, Maďar, bol veľmi zvedavý, že kde sú tí Rusi, on ešte Rusa nevidel a strkal hlavu do malej strielne. Dedo ho oslovil, aby tam hlavu nestrkal, lebo o ňu príde. Kaprál sa na deda oboril, že čo ty buta tót (sprostý Slovák - pozn. aut.) sa staráš a strčil hlavu znovu do strielne a hľadal Rusov. Naraz len „bum“ a bolo po kaprálovi. Dedo povedal, že mu ho bolo úprimne ľúto, ale bol to Maďar a ten bol viac ako on. Keby to bol niekto iný, tak ho chytím za kabát a strhnem do dekungu naspäť, ale jeho, „nadčloveka“?

Keď bol dedo raz prevelený na taliansky front, tam ležali celé dni a noci na jednom mieste. Raz uprostred leta boli zakopaní na nejakom kopci už asi tri týždne. Strava žiadna, bez vody a slnko pieklo. Na náprotivnom kopci nepriateľ a v doline tiekol potok. Situácia bola kritická. Raz ráno sa jeden východniar vyzliekol z uniformy do spodkov a vyhlásil, že keď má skapat, tak nech vie prečo. Vzal vedro a len tak v spodkoch vyliezol z dekunku a pustil sa dolu úbočím smerom k potoku. Všetci vojaci sledovali toho odvážlivca so zatajeným dychom. Ten prišiel k potoku, napil sa, nabral vody do vedra a vybral sa hore vrškom naspäť do dekunkov. Keď skočil do dekunku, zaznelo v dekunkoch zborové hurá. Ale naraz na náprotivnom vršku vyliezol z dekunku vojak v spodkoch a s ve-

drom v ruke. Prišiel k potoku, napil sa, nabral vody do vedra a išiel naspäť do dekunkov. Všade bolo tak ticho, že bolo počuť, ako ten vojak šúcha bosé nohy o trávu. Keď zmizol v dekunku, hurá sa ozvalo z opačnej strany. Dôstojníkov nebolo, báli sa vlastného mužstva, lebo situácia už nemala východiska a tak dianie sledovali z diaľky. Keď vojaci videli, že situácia je pravdepodobne v nepriateľských zákopoch tiež zlá, ďalší zahodili uniformy, zbrane a pustili sa dolu vrškom k potoku. Tak sa asi za 2-3 hodiny okúpali, poumývali a prali šaty v jednom potoku dve nepriateľské armády. Trvalo to dva dni. V nasledujúcu noc počuli v zákopoch nepriateľa divný ruch. Starší a skúsenejší varovali, že sa niečo v noci dialo, ale niektorí vojaci vyliezli z deknkov. Už sa viac nevrátili, po pár výstreloch bolo všetko jasné. V noci nepriateľskú jednotku vymenili. (Neviem to určite, ale kdesi som čítal, že táto udalosť bola zakomponovaná do nejakého filmu s tematikou 1. svetovej vojny).

Je to jeden z mnohých dedových zážitkov. Spomínam špeciálne tento, lebo spomienka na toto rozprávanie ovplyvnilo mňa pri jednej podobnej, tiež vypätej situácii, ale temer o 50 rokov neskôr.

AUGUST 1968 V KASÁRŇACH

Rok 1968 bol pre tisíce mladých mužov v uniformách, jemne povedané, zvláštny. Boli sme napadnutí cudzími armádami. Žili sme v kasárňach, na ktoré boli namierené zbrane najťažšieho kalibru. Počúvali sme z rádia, kde všade sa strieľa. Ľudia utekali z centra mesta okolo našich kasárň domov a kričali na nás, na čo čakáme, či až ich všetkých postrieľajú. Priamy stret vojakov sa nemal za žiadnu cenu uskutočniť. Ale každý vojak ostré náboje mal, keď len pár, ale mal! Stačil jeden výstrel! Keď prebehla informácia vojenským éterom, že nás majú odzbrojiť, vylámali sme stojany na zbrane a zvesili si ich na posteľ. Ako spojári, sme mali, predpokladám, najviac informácií. Odpočúvali sme všetko, čo bolo v éteri – vrátane sovietskej armády. Minimálne týždeň bola situácia v kasárňach podobná ako tá, ktorú popisoval môj dedo vo svojom rozprávaní o živote v dekunkoch, na talianskom fronte. Možno sa mýlim, ale nikde som nečítal, ani nevidel, ani nepočul, že by sa niekto podujal popísať aspoň všeobecne, ako prežívali naši vojaci august 1968. Väčšina „hrdinov“ bola na ulici s fotoaparátom, alebo čarbala steny, spievala pesničky, alebo hrala divadlo. Nikde ani slovo o tom, čo robili tie dva ročníky mladých mužov v kasárňach. Ja prispiejam svojimi zážitkami, ktoré sú pre mňa nezabudnuteľné.

Niekedy 25. - 27. augusta, keď už boli naše kasárne obsadené tankami a guľometnými hniezdami a ešte nebol celý náš vojenský život v zabehnutých koľajach, večer mi zavolať z brány (hlavný vchod do kasární) kamarát, či by som ho mohol niekedy v noci na nejaký čas

zaskočiť na bráne, lebo už slúži druhý deň a chcel by sa ísť na rotu osprchovať, prezliecť, atď., že vojakov postupne na chvíľu uvoľní, ale on sám odísť pochopiteľne nemohol. Dohodli sme sa, že keď bude „kľud“, že mi zavolá. Naproti brány stál sovietsky tank a príkaz bol taký, že žiadna technika nesprie z brány vyjsť, v opačnom prípade bude tento tank strieľať. Kamaráta som išiel zaskočiť niečo po polnoci. Pozdravili sme sa s dozorným útvarom, ktorý tiež išiel na štáb do svojej kancelárie, že za „chvíľu“ sa vráti. Ešte som sa stretol pri vchode s náčelníkom tylu, ktorý hrešil ako kočič, že soudruzi zabudli, že „žrát se musí, aj když se střílí“, že mal z pekárne doviešť 400 chlebov, pekári zúria a on pre toho blbca pred bránou, nemôže nič robiť. Len pre úplnosť, bol to starý fronták, ktorý ako jediný dôstojník bol od 21. roku v kasárňach. Sedel som na strážnici, keď vbehol do vnútra jeden vyplašený „mladý“ vojak a len zo seba vysypal, že na bráne sú Rusi. Vyšiel som von, otvoril vchodovú bránu a skutočne, pred bránkou stál vojak - poddôstojník. Vysoký fúzatý Gruzinec, asi tak vo veku môjho otca. Stál na okraji chodníka, zasalutoval a že či rozumiem po rusky. Ja som odzdravil a že mal by som vedieť. Stáli sme proti sebe, dívali sa jeden na druhého a evidentne nám stretnutie robilo veľké psychické problémy. Pred pol rokom sme s touto armádou spoločne cvičili a dnes som stál pred najväčším nepriateľom tých dní. Vojak začal pomaly hovoriť. Slovam bolo ťažko rozumieť, hlas sa mu chvel, stále prehltal, ukazoval niečo smerom k tanku. Na chvíľu prestal hovoriť. V očiach sa mu zaleskli slzy a povedal: „Ja som vás prišiel poprosiť, či by ste nám nedali trocha vody“. Zostal som ohromený, či som mu dobre rozumel. Sovietsky vojak, starší pán, okupant a on ponížene so slzami v očiach, prosí nás o vodu. Skutočne som v tom momente nevedel čo mu mám odpovedať a už vôbec nie čo mám urobiť, poradit sa nebolo s kým. Dvaja mladí vojaci so služby za mojím chrbtom šomrali, aby som ho poslal do (...). Poprosil som ho, aby to zopakoval, že som ho celkom nepochopil a tak mi tento vojak tankista s roztraseným hlasom zopakoval, že už tri dni nejedli a nepili, že tu nikde niet vody, že v tanku je horúco a že kamarátovi je zle, atď. Neviem prečo, ale opýtal som sa ho a posunkom naznačil, že do čoho chce nabrat' vody? Podnes neviem, prečo som mu to povedal, ale asi preto, že mal prázdne ruky a mňa nič iné nenapadlo. Vojak „ožil“. Prebehol cez cestu k tanku, vodič mu podal ešusy a dobehol naspäť. Ja som stále nevedel čo mám urobiť. Tankista očividne natešený stál s ešusmi. Mne len prebleslo hlavou, čo chce s tou trochou vody v ešusoch robiť. Otočil som sa naspäť do bránky. Mladí vojaci hundrali, aby som ho poslal pre vodu do Moskvy. Nejakou ma to nahnevalo a vojakov som poslal na svoje miesto. Vtom som zbadal prichádzať

od ubytovní môjho kamaráta naspäť do služby. Pozrel som sa pred bránu na toho Rusa. Ten tam stál a tváril sa tak, ako keď zoberiete decku cukrík. Skoro sa rozplakal, keď som hodil rukou smerom k jeho ešusom, keď myslel, že si ich zoberiem. Vtedy mi môj mozog akosi bez zjavnej snahy začal opakovať slová môjho deda: „Ved' sme boli len obyčajní vojaci!“ Toto je tiež len obyčajný vojak. Čo ten za to môže, že je tu, že sú v meste vypnuté všetky hydranty, že sú vypustené všetky fontány, že je ďaleko od rieky alebo potoka a pri tých, ktoré boli, boli tabuľky so smrťou, že je otrávená? Môj priateľ práve prechádzal okolo točky pri záhone kvetov, pod ktorou bolo položené vedro. Používali ho úradnícky štábu na polievanie kvetov. Poprosil som ho aby ho naplnil a doniesol. Keď som mu to „služne“ po vojensky vysvetlil kam má so svojim komentárom ísť a čo má urobiť, vodu nabral a doniesol k bránke. Skoro mu oči vyliezli z jamôk, keď vyšiel za mnou na ulicu a ja som to vedro s vodou podal Rusovi. Ten užasnutý do jednej ruky vzal ešusy a do pravej chcel zobrať vedro. V pol ceste ruky sa zarazil chcel zasalutovať, ale znova si to rozmyslel, položil na zem aj ešusy, zopol ruky a hlboko sa nám uklonil. My sme mu s kamarátom zasalutovali. Vojak sa ešte raz otočil a opýtal sa ma, odkiaľ som. Kamarát mu povedal Košice, Bratislava, vieš kde to je? Chvíľu sa díval a potom evidentne radostne so zvýšeným hlasom povedal: „Da, Slovákia naši bratja!“ Ešte raz sa uklonil a odišiel k tanku. „Keď mám v ruke samopal, každý sa hlási za brata“, poznamenal môj priateľ. Zatvorili sme bránu, ja som priateľovi zavesil šnúru dozorného vchodu na krk s poznámkou, že tento záskok v službe bude pre niektorého z nás drahý. Buď v počte vypitých pív, alebo vyfasovaných dňoch basy. Cestou na ubytovňu som uvažoval o celej udalosti, či som urobil dobre alebo zle a aké to môže mať následky. Znovu som si spomenul na svojho deda, ktorý mi povedal: „Vieš chlapče, keď si v uniforme, obyčajne ide o život. Ale keď nejde o život, nejde o nič a aj keď si v uniforme aj vtedy musíš jednať ako človek.“ Pokiaľ som zaspal, utvrdzoval som sa v presvedčení, že keď toto platilo v prvej svetovej vojne a povedal to človek, ktorý celé štyri roky bojoval na rôznych frontoch, ani ja som neurobil nič zlé.

Našťastie sa splnilo to prvé. Ráno som prišiel do skladu proviantu, kde náčelník tylu šľavnato komentoval jedálny lístok a nedostatok chleba. Ja som začal náčelníka provokovať, že fronták a bojí sa s nákladníkom ísť pre chleba kvôli jednému tanku, a že ja mu garantujem, že ten tank nevystrelí. Náčelník začal koktať, čo bol znak, že je silno nahnevaný (pozostatok z vojny). Navrhol som mu, že pôjdem s ním ako závozník, aby som nebol za „kecala“. „Vodičák nemám – vy budete šoférovať, sadaj“, zavelil náčelník. Skladník mi posunkom ruky

naznačil, že už má v sebe tri vodky. Keď sme sa priblížili k bráne, kývol som môjmu kamarátovi a ten bez zaváhania otvoril bránu. Trochu ma zmrazilo, lebo veža na tanku sa pohla. Keď ale môj priateľ vyšiel na cestu, aby zastavil dopravu a dal nám znamenie aby sme ťahali, veža sa vrátila do pôvodnej polohy. Komentár náčelníka na adresu Slovákov bol všeobecne známy: „Jedna k... pri mne druhá k... pri bráne, tretia k... v sklade a klaňajú sa im aj Rusi – vy Slováci skrátka nemáte vo svete nepriateľov!“ Doviezli sme 500 chlebov, basu piva a dva litre vodky...

ZÁCHRANA VYSIELAČA PRED OKUPANTMI

Postupne začali pravidelne denne prichádzať aj dôstojníci. Prvá masovejšia akcia bola inventúra ostrej munície a výzbroje, ktorú sme fasovali v noci 21. augusta. Počúvali sme vysielanie rádia z Budějovic, odpočúvali komunikáciu civilnú aj vojenskú v éteri. Vedeli sme, že naši spojári preberali signál rádia České Budějovice a prenášali ho z nášho „buzerplacu“ na vykryvač za mestom. Preto toto rádio vysielalo nepretržite a Rusi ho nevedeli vypnúť, tak ako mnohé iné vysielacie. Ale Sovieti tiež neboli hlupáci. Zistili, odkiaľ signál prichádza. Do vojenského objektu nemohli. Za niekoľko hodín zachytili naši spojári sovietsky rozkaz vyhodit' vykryvač za mestom do vzduchu. Nadporučík Václav S., najlepší odborník na spojovacu techniku, ktorý sa dostal k armáde „omylom“ – najväčší dobrák, kamarát – prišiel za nami do chemického skladu, že na štábe „povedali“, aby si zobral chemikov a išiel ten vykryvač obsadiť a tým zabrániť jeho likvidácii. Znamenalo to, že máme tam ísť, nejakou propagačne sa tam postaviť, ako že je to vojenský objekt. To sme rázne odmietli. Medzitým prišiel aj chemický náčelník, ktorý naše stanovisko podporil s tým, že my nie sme z ulice, my nebeháme s transparentmi po ulici, neatáčame smerové tabule, nehádzeme kamene na tanky, ale plníme rozkazy a nie odporúčenia. Ak tam máme ísť, tak na rozkaz s výzbrojou a výstrojom prieskumného družstva, ako to predpisy vyžadujú. Václav tam stál ako zmoknuté kura a len bezradne rozhadzoval rukami. Bolo vidieť, že náš náčelník pochopil, že „niekto“ využil jeho dobrácku povahu, a keď ohlásil na štábe, čo zachytil v éteri, bez priamej zodpovednosti ho nasmeroval na túto akciu. Náš náčelník chytil Vaška okolo ramien a povedal mu, že on na ten štáb pôjde s ním, že keď ich zavrú, aspoň im nebude smutno. Ďalšie udalosti by boli pre civilov nepohopiteľné, a tak ich vynechám. Asi za tri hodiny opustil kasárne jeden GAZ, s jedným dôstojníkom, tromi poddôstojníkmi, vybavený výzbrojou a výstrojom prieskumného družstva s návratom neurčeným, s oficiálnym rozkazom vo vrecku. Bola asi jedna hodina po obede. Keď sme prišli na miesto, prešli sme si oplotenie

vykryvača, upravili si terén, rozmiestnili zbrane, umiestnili vysielaciu a ľahli do trávy a pozerali do neba. Na večer tak okolo šiestej nám ohlásili naši spojári, aby sme sa pripravili na „pravdepodobnú návštevu“, ale nič konkrétne nevedeli. O hodinu sme uvideli od mesta po ceste ísť dva obrnené transportéry a jeden tank. Keď odbočili na poľnú cestu, ktorá viedla na tankodrom, vedeli sme, že určite nejdú na cvičnú streľbu, ale že budú pokračovať na ostrú k nám. Keď sa začali rozdeľovať do rojnice, vedeli sme, že je zle. Václav koktal, že uvidíme čo budú robiť, že my strieľať určite nezačneme, ale keď začnú oni, tak si pravdepodobne už ani nevystrelíme. Čím bližšie boli Rusi k nám, tým bolo napätie väčšie a väčšie. Nejakou automaticky sme zaľahli do trávy za vyvýšené okraje plotu a bez ďalších slov sme sledovali Rusov. Naše nervové vypätie bolo maximálne. Keď sa priblížili asi na 100-150 m, začala sa veža tanku zameriavať presne na nás. To bol vrchol celého nášho „účinkovania“ v tomto priestore. Neboli sme schopní povedať niečo súvislé a niečo ešte čosi podniknúť. Kto to nezažil, nepochopí. Z čistého zúfalstva nad našim postavením sa naraz Václav postavil, nasadil si čapicu a zareval: „To tu máme kvôli niekoho blbosti scipnúť?“ V tom momente sa tank aj transportéry zastavili. Nášmu spojárovi sa tak trislasli ruky, že nebol schopný ani otáčať ladičkou, aby zachytil sovietsku komunikáciu. Neviem koľko to celé trvalo, ale po nejakom čase začali Sovieti pomaly cúvať až na okraj tankodromu, tam sa otočili a odišli smerom do mesta. Celé to napätie postupne povoľovalo a začali sme si uvedomovať predošlé dianie. Venco stále prešľapoval na mieste pri plote, čosi stále nezrozumiteľne mrmlal. Všimol som si, že napriek tomu, že nebolo až tak horúco, mal celé sako mokré. Posadil som sa a zistil som, že aj ja mám košeľu a bundu zvnútra tiež celú mokrú. Dnes sa tomu možno hovorí stres, vtedy to bol jednoduchý strach o život. Všetci sme boli spotení od strachu. Večer asi okolo 11.00 na ceste do kasární sme vyhlásili Venca za hrdinu dňa, lebo on tým, že sa postavil, nás vlastne zachránil. Sovieti uvideli dôstojníka, videli, že ide o vojenský objekt a preto cúvli. Na neskoršiu otázku, pri pive, prečo sa vlastne postavil povedal, že si uvedomil, že „když se poseru mohlo by se mu to v kalhotách rozmazať, tak sem se radeji postavil, aby s tým hovnom nemjeli funebráci moc práce“. Všetci sme vedeli, že to bol pud sebazáchovy, čo ho vzpriamilo, a možno aj pohľad na namierenú hlavu tanku.

Často si na túto udalosť spomínam, keď počujem alebo čítam, že vojaci z Iraku, Sýrie, Afganistanu, alebo s cudzineckých légii, majú po návrate psychické problémy, alebo, že americkí vojaci poskákali v Čiernom mori do vody zo stresu pred ruským lietadlom. Žiadne stresy – jednoduchý strach o život jednoduchých ľudí!

KULTÚRA

Dvojtyždenník závislý od etiky
Redakcia: Sološnická 41, 841 04 Bratislava
Telefón: 0911 286 452
Vydáva Factum bonum, spol. s r. o.
Wolkrova 39, 851 01 Bratislava.
IČO: 35 734 710

Predseda redakčnej rady: *Július Binder* – Šéfredaktor: *Teodor Križka* – Cena jedného čísla je 1.60 € (ročne 33,60 €) – Časopis vychádza každé dva týždne, s výnimkou mesiacov júl a august. Ročne vychádza 21 čísel – Stánkový predaj: Mediaprint Kapa, Pressegrasso, a. s. Objednávky prijíma Slovenská pošta na elektronickú adresu: ganisinova.renata@slposta.sk – Objednávky do zahraničia vybavuje: Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P. O. Box 164,

820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk – Telefonické predplatné: 02/54418091 alebo 02/54640949 – Registračné číslo: EV757/08 – Prijímame iba príspevky napísané elektronicky vo formáte word a graficky neupravené. Nevyžiadané rukopisy nevraciam. Stanovisko redakcie sa nemusí zhodovať s názorom autora – E-mail redakcie: kultura@orangemail.sk – Internetová stránka a archív časopisu: www.kultura-fb.sk – ISSN 1335-3470 (tlačené vydanie) ISSN 1336-2992 (online)

(Pokračovanie
z predchádzajúceho čísla)

Krajiny, kde vládne boľševizmus, sú krajiny papagájov, kde každý človek a časopis musí papagájovať Leninovu doktrínu. V dejinách nikdy nebola tak znásilnená myšlienka slobody ako v Boľševických režimoch.

Beda tomu, kto v boľševickom režime slobodne myslí nahlas. Skoré zničenie je jeho údelom.

Boľševici a ich pomocníci klamali svet, že Slovenský štát bol totalitným, bol vraj otroctvom. Ich vlastný spôsob vlády je najpádnejším argumentom proti ich zvrátenému tvrdeniu.

Slovenský štát vychoval počas svojho trvania samostatne mysliace a konajúce osobnosti z mladších slovenských generácií. Preto majú boľševici s týmito generáciami úmornú prácu, lebo tie si zvykli slobodne myslieť, slobodne tvoriť, slobodne žiť. Kto si zvykol slobodne žiť, ťažko nesie jarmo, a preto boľševici na malom Slovensku ničili a žalárovali mladú slovenskú generáciu, čo je najrukopnejším dôkazom, že Slovenský štát mal svoju výchovu usmernenú na rozvoj silnej kresťanskej osobnosti jednotlivca, a nie na vychovanie pimprlíkov v totalitnom divadle, ktoré na pokyn nejakého generalissima otrocky zohýbajú svoje chrbty, ako dnes vychováva boľševický režim.

Privykli sme na slobodné dýchanie a slobodný prejav vlastnej myšlienky a vidiac hrozné neprávosť, páchané na našich ľuďoch, súkromne i verejne sme sa pozdvihli proti krivdám. Poukázali sme na Boha, ako pomstiteľa ukrižovaných, keď utláčanie bezbranných je do neba volajúcim hriechom.

Nuž, prišli i na nás.

V ten deň, čo som bol s kolegom prosiť o lepšie a ľudskejšie zaobchádzanie u gen. direktora komunistu S., tento sa odobral do Trenčína, kde ma komunistická milícia niekoľko krát hľadala na fare a vyčistila môj kaplanský byt od všetkého cennejšieho, čo tam našli. Okradli ma o zbierku známok, rádio, zásoby fajčiva. Čo sa dalo, bez väčšej námahy odniesť, všetko sa im zišlo.

Na druhý deň po mojej intervencii som zbadal, že po Teplej za mnou stále sledí jeden so zelenými okuliarmi na očiach. Upozornil som na to kolegov, s ktorými sme sa prechádzali po obci i tí si povšimli toho nízkeho, vychudnutého chlapa a jeho zlomyseľných očí, ktorých zlovestné paprsky nezakryli tie zelené okuliare. Aby bol menej nápadný tento V. z Trenčína, dal sa do spojenia so svojou príbuznou C. z Teplej. Vdčil sa s ňou pod pazuchy, a zaujímavé, ten „zaľúbený párik“ mal až nápadne zhodný smer cesty s duchovnými, ktorí prechádzali obcou, aby ustrašeným ovečkám prehovorili slová povzbudenia, upokojovali pobúrené mysle a potešili trpiacich.

Povedal som kolegom: „Moja chvíľa už nadišla. Tejto noci ma zbalia“. Oni to akosi badali, ale ma tešili, aby som tomu neveril, to sa neopovážia dokiaľ som doma, v rodnej obci, atď. Ale načo slová útechy tam, kde sa už človek s tým, čo príde, vyrovnal.

Po prechádzke odchádzam domov na odpočinok. Lúčime sa s akýmsi silnejším a vrelším stiskom ruky. Na dvore zamknem bránu. Naši nespia, čakajú na mňa. Inokedy to tak nebývalo. Bez obavy jeden o druhého sme šli spať. Hja, to bolo „otroctvo“.

Ale teraz počas „slobody“ každý má strach o svojho príbuzného a známeho, len čo vykročí na jeden krok od neho. Naši si teda vydýchli, keď

videli, že som doma. Pomodlíme sa večernú modlitbu a ukladáme sa v mene Božom na odpočinok. Naším som nič nespomenul. Načo búriť i tak pomeri rozrušené mysle.

Spánok akosi mešká a nedaj Bože sadnúť mi na oči. Ale predsa. Okolo polnoci počuť búchanie na bránu.

Nik sa neberie otvoriť. Trepanie a búchanie trvalo hodnú chvíľu. Potom ustalo. Okolo tretej hodiny ráno zasa to isté búchanie a trepanie na bránu, ako o polnoci. Zasa sa nikto z nás neberie otvoriť. Nech vylomia bránu, ak si trúfajú. Ale sami im za noci nej-

THDR. JÁN REKEM, *trenčiansky kaplán*

Trenčianska väznica

Zážitky slovenského kňaza vo väzení v „oslobodenej“ ČSR (1945)

deme otvárať. Tušili sme, čo to znamená Boľševický spôsob vytáňovania obetí. Naši si neboli istí, kto je to z našej rodiny, i keď viac-menej sa to mňa týkalo.

Ráno o 5. hodine, len čo naši otvorili bránu, už komunistická milícia s červenými páskami na ruke vošla do nej a hneď sa na mňa pýtala. Bol som v posteli. Prišli za mnou až do mojej izby, aby som hneď išiel s nimi na veliteľstvo milície.

- Načo?

- Nevieme, len hneď tam máte prísť.

- To ste sa vy v noci k nám

dobýjali?

- My nie, ale tí druhí, čo mali službu, my sme ich teraz nedávno vymenili a odvtedy čakáme, kým vaši otvorili bránu.

- Viete čo, len vy pekne choďte domov či na milíciu. Keď vstanem, prídem tam sám.

- Ale my sa nesmieme vrátiť bez Vás.

- Nehanbite sa, vy Teplania, v službách takých vyvrhelov a taktó prísť zavrieť jedného kňaza!

Takto som začal ostro na tých milicionárov, medzi ktorými bol i jeden Teplan, ostatní boli cudzí, skade noha, skade ruka. Pozreli akosi dosť trápane na seba a pýtali sa, kedy prídem. O pol hodiny, odpovedám. Dohodli sme sa, oni odišli pred dom. Bezo mňa sa im akosi nechcelo na veliteľstvo.

Vstal som. Obriadil som sa a šiel na milíciu. Vlastne som ani nevedel, kde je to. Šiel som na obecný dom. Tam všetko pozavierané. Milicionári ma zobďalec sledovali, kričím na nich a pýtam sa, kde je červené veliteľstvo. Povedali, že opačným smerom v budove meštianskej školy. Idem teda tam.

Tam ma zavreli do akejsi kutere a čakaj. Pol hodiny preč, tri štvrté hodiny, a až potom ma volajú k výsluchu. Vidím chlapa so zelenými okuliarmi, sedí veľkopanský za stolom, ceruzka v ruke a papier pred sebou.

Teda výsluch. Meno, dáta atď. a hneď, že som bol pomocníkom Marsinovým, a kde je Marsina.

Neviem, kde je pán prelát. Zdôraznil som to slovo pán prelát, veď, - myslím si, - ty sopl'oš si mu ani nie roven, ani si mu tam ten titul nedal, nemáš mu ho právo brať.

- No, uvidíme, či budete hovoriť, alebo nie, len si posedíte.

Naťahovačka trvala pol hodiny. Bol som v akejsi šibenične dobrej vôli, nuž som si z chalana uťahoval. Potom mu hovorím: „Počujte, hádam sv. omšu mi dovolíte odsľužiť. Zvonja do kostola“.

Rozmýšľal. No, po čase, keď som mu prehovoril do svedomia, ma pustil do kostola. Ale len do kostola, s nikým nič a späť, nezabudol zdôrazniť.

- A čo s raňajkami? Veď hádam aj najesť sa môžem doma po sv. omši.

Povolil. Ale zasa zdôraznil hneď späť a s nikým nič. Myslel si, že ma dobrotou ohne, alebo bol ešte vo veci-

A začal sa vyhrážať:

- Keď nechcete hovoriť podobrotky, budete hovoriť i po zlosti. My máme spôsoby, ako Vám otvorí ústa.

- Keď teda vám ide o násilie, vtedy buďte si istí, že nedostanete zo mňa slova. A prestal som odpovedať.

Zahrešil a bral sa von, ale v tom veliteľ žandárskej stanice otvoril dvere a vošiel dnu. Iste načúval za dverami. Prehovoril pár slov so všemocným pánom vyšetrujúcim, ten odišiel a vyšetrowanie prevzal sám veliteľ. Vidieť, bol skúsenejší. Ten si počínal odborne. Samá uhladenosť a chytľavé

mi tak domácu väzbu. Alebo to malo byť gesto? Alebo azda pre niekoho alibi, že mi pomohol?

Uvidíme. No, dostal som sa domov. A tam už čakali známi a tešili sa z môjho návratu.

Tak skončil pre mňa 17. máj 1945. Myslím, že to bol ten deň. Odvtedy už som nemohol opustiť Teplú, ale musel som sa denne hlásiť na milíciu. Skoro som už bol na tej milícii doma, len tá červená páska, kver a červené presvedčenie mi chýbalo.

* * *

Tak utekali dni. Jeden vzrušujúcejší od druhého.

No, podľa možnosti, nakoľko situácia dovoľovala, pracovalo sa a bojovalo. Len spôsob sa radikálne zmenil.

UTIAHNUTOSŤ A ANONYMITA

Čím ostrejšie a besnejšie išli boľševické nátlaky proti cirkvi, tým viac sa našlo obetavých duší z radov mládeže, ktoré tomuto vedeli hrđinsky čeliť.

Čím viac zúrilo bratislavské rádio, riadené červenými, proti Slovenskému štátu a jeho vedúcim, tým viac šuškaná propaganda paralyzovala vtipnými a duchaplnými údernými heslami tieto divoké útoky a znemožňovala ich účinnosť. Čím viac vylepovali plagátov, verbujúcich do ich radov, tým viac sa zjavovalo našich plagátov, s úryvkami z reči nášho pána prezidenta Dr. Jozefa Tisu.

Komunistickým mocipánom už to išlo na nervy. Keď v nedeľu čo v nedeľu, zrána, boli plagáty so slovami nášho p. prezidenta nalepené na najfrekventovanejších miestach, pred kostolnými schodmi, alebo na stĺpoch nároží v obci, hlásajúce zánik boľševizmu a víťazstvo pokorenej slovenskej pravdy, vypisali odmenu na dolapenie páchatel'ov. Sprvu 10 000, -Kč, potom 20 000, -Kč, až na 40 000, -Kč vyskočili. Až sa z toho v dedine smiali. A pôvodcovia si hovorili, ak vypíšu pol milióna, prihlásime sa sami.

Len čo bubeník vyšiel do obce bubnovať nejaké oznámenie, už sa občania smiali, či zasa zvýšili odmeny za Tisove plagáty. Letáková akcia im tak podobne žrala nervy, ako aj nápisy po domoch, cestách a zábradliach. Všetko kričalo meno Tisovo a túžbu za Slovenským štátom i kamene hovorili touto rečou i nehybné drevo.

Malo to svoj význam? Akýsi malo. Veď bolo treba dať výstrahu tým vrahom, čo gniavili národ. A výstraha kričala na nich v podobe nápisov, plagátov, letákov, z každého rohu, zo všetkých strán.

Ktorým toto nepomohlo a nemienili sa umúdiť, dostalo sa i iného poučenia. Báli sa síce za večera osamotene von vychádzať a vždy boli viacceri pospolu, ale vzdor tomu, nejednému členovi „národného výboru“ a v nejednej obci dostalo sa výprasku, priam ako i členom tzv. „ľudových súdov“.

Národ sa pomaly z prvého strašného úderu začal znovu stavať na vlastné nohy.

Pomaly začali i demonštrácie, tam pod takým, tam pod onakým titulom. Komunistickí mešťanostovia mali neraz trpké a horúce chvíle, v Trenčíne, na mestskom dome, oberkomunistu Bartáka ženy kapsami a palicami zbili, ledva celý im ušiel spod rúk.

Inšpektor Bohuš, novopečený pán trenčianskeho školstva, po vyhodnení sestričiek zo škôl každú chvíľu mal trenčianske matky na krku, čo prišli demonštrovať za vrátenie škôl ich drahým sestričkám, ktoré v celom Trenčíne boli všeobecne obľúbené, najmä u tých najchudobnejších.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

ach vyšetrowania nezabehaný.

Pobral som sa domov. Vzal som kalich a išiel do kostola. Celá rodina prišla na sv. omšu, veď ktovie, či nie je posledná, lebo vedeli, že už i ja som zaistený. Po sv. omši som niečo zjedol, vzal breviár a išiel na milíciu.

Tam sa obšmietali všelijaké obskurné individua. Najškaredšie a najvzývavejšie sa chovali Česi, ktorých za Slovenského štátu ponechali na Slovensku - teraz bezočivosť, rozpínanosť. Vyzývavo a posmešne hľadeli. No, okato som si pred nimi sem-tam odpľul a pomyslel si: „Aby ma chcelo niečo uraziť, to musí byť aspoň niečo, ale číry niktoš ma nevie uraziť.“

Po Teplej sa hneď rozchýrilo, že už aj „nášho kaplána Rekemech“ zavreli, hotové pobúrenie. Lebo ako nás bolo vtedy päť žijúcich kňazov Teplanov, tak sme všetci boli s našou Teplou zrastení a Teplá s nami. Za našich irečiteľných rodákov sme sa nemuseli hanbiť a ani oni za nás. Tam moje akcie stúpili, lebo nič nevie v našich ľuďoch tak vzbudiť sympatie, ako keď neviní trpia krivdú.

Pomodlil som sa breviár a vo väzení som rozmýšľal o svojom osude.

Príde zástupca veliteľa milície Paľo Š., povyprávam sa s ním. Je Teplan. Vidím, že nie je besný. Ale môj prípad sa vymyká z jeho rúk. Tu vietor fúka odinakiaľ.

Príde ďalšie, nové vyšetrowanie. Chlap si nasadí masku vážnosti, vyzerá ako nejaký Dalajlama a chce silou-mocou vedieť, ako sme s prelátom Marsinom vraj komunistických partizánov spúšťali do trenčianskej studne. Totiž do tej studne na hrade, ktorú podľa povesti vykopal Štefanovi Zápoľskému Turek Omar paša, za prepustenie Fatimy. Ja sa na chlapa dívam ako vyjavený. Myslím si, keď ty robíš také vtípy so mnou, budem si i ja látať z teba. To teplanské prostredie ma akosi posilňovalo, cítil som sa bezpečný.

„Vtip“ odrážam vtipom. „Vyšetrujúci sudca“, taktó plný samozvanec, sa veľmi hnevá, už aj zelené okuliare odkladá a necháva sa poznať, už začína hovoriť vyšším tónom a prechádza do chrpaľavého fortissima. A ja na to pokojným, miernym hlasom:

- Prepácte, ale so mnou môžete hovoriť aj slušne, ja nie som hluchý! Ešte teraz mi prebieha úsmev po tvári, ako sa táto dôležitá veličina urazila.

otázky. Ale padla kosa na kameň. Po dlhej dobe sme obaja videli mámosť reči. On sa nedostal dopredu, ani mňa nepotisol.

Povedal som to otvorene, uznal. Hovorím, ako to bolo. Vtedy a vtedy som bol v Teplej. My sme sa spolu stretli pred záhradou obecného domu. Aj sme sa pozdravili. Prišiel som večer do Trenčína, na stole som našiel papier, poverenie od Msgr. preláta Marsinu, aby som viedol faru, poprípade postaral sa o jej vedenie, on odchádza na zdravotnú dovolenú. Ukázal som mu papier. Pýta sa, kam išiel.

- To nie je na papier.

- A povedal Vám to?

- Ako mohol povedať, keď som tam s ním nebol! A boli sme hotoví.

Vyšetrowanie skončilo, ale nie väzba. Zasa dolu do tej kutere. Po dvanástej znova vyšetrowanie. Zasa pre skúšku staré otázky, či neodbočím, či sa nepomýlim alebo neprerieknem, a potom vyzvedanie, kde má prelát Marsina rodinu.

- Po celom Slovensku, to je veľmi početná a široká familia.

- Ale v ktorých mestách?

- To ja veru neviem, lebo mňa pre farský úrad a pastoračiu prideliť do Trenčína ako kaplána, nie na skúmanie rodinných vzťahov.

- Či v Bratislave?

- Aj tam. A myslím si, len ho tam hľadajte aspoň mesiac, aspoň na druhom konci bude bezpečnejší.

Preruším veliteľa Filu otázkou, čo bude s mojím obedom. Veď už je dvanásť preč, či už zaistenie znamená u nich aj vyhľadovanie, smrť hladom? Pán veliteľ ma uspokojil a oznámil, že ma púšťajú na obed domov. Z väzby som prepustený do domáceho väzenia, nesmiem opustiť obec. Každý deň sa musím hlásiť na veliteľstve milície, že som tu. Žiadne hlúposti, ešte pridat, tak po strýčovsky, napomenutie, lebo viete, že to nie je žart v týchto časoch. S vďakou som kvitoval veliteľovi jeho oznámenie. Pobral som svoje veci a išiel domov.

Doma už naši čakali. Dozvedel som sa, že sestra mi priniesla o dvanástej obed, zahnali ju. Vyspievala im svoju lekcii. Nuž hádam, aby vždy nemuseli počúvať tie lichotivé slová, ktoré im tam povedala, rozhodli sa pustiť ma domov a povoliť